

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXIII

Нови Сад, мај 2011

Књига 71

Број 5

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Др Слободан Бељански

Нови закон о адвокатури / 267

Марија Миуца

Устаљивање међународне надлежности
Perpetuatio iurisdictionis / 280

АДВОКАТУРА

Марија Белић

Дани војвођанске адвокатури / 294

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 301

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

ARTICLES

Slobodan Beljanski Ph. D

The New Law on the Legal
Profession / 267

Marija Miuca

Establishment of the International
Jurisdiction *Perpetuatio*
Jurisdictionis / 280

LAW PRACTICE

Marija Belić

Vojvodina Law Practice Days / 294

NOTICES

From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 301

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

*ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ*

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Станковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Ботић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004)

Уређивачки одбор

Др ЈАНКО КУБИЊЕЦ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Вег, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Жељко Фајфрић, адвокат у Шиду, др Славен Бачић, адвокат у Суботици, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1.
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: panonija@eunet.rs
Рукописи се не враћају

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXIII

Нови Сад, мај 2011

Књига 71

Број 5

Ч Л А Н Ц И

UDC 347.965(497.11)

Dr Slobodan Beljanski
advokat u Novom Sadu

NOVI ZAKON O ADVOKATURI*

SAŽETAK: Posle nepotrebnog odugovlačenja i dugih priprema donet je novi Zakon o advokaturi. Zakon je stupio na snagu 17. maja 2011. godine. Autor ukazuje na probleme i praksu u vezi sa donošenjem i primenom dosadašnjeg Zakona o advokaturi iz 1998. godine. Potom, upoređuje i analizira nova rešenja i nove ustanove u novom zakonu. To se, pre svega, odnosi na uslove za upis, rad stranih advokata, strukturu advokatskih komora u sastavu Advokatske komore Srbije, položaj Advokatske komore Vojvodine, Advokatsku akademiju, advokatski ispit i obavezno osiguranje advokata. Na kraju rada iznosi kritiku određenih rešenja i nekih nedorečenosti i protivrečnosti, posebno onih koje se tiču nedosledne upotrebe ključnih pojmova, nejasnog položaja advokata u advokatskim ortačkim društvima, centralističkih tendencija u raspodeli nadležnosti i javnih ovlašćenja, i izostanka asimetričnog statusa Advokatske komore Vojvodine.

Ključne reči: Zakon o advokaturi, advokat, javna ovlašćenja, Advokatska akademija, advokatska komora, međunarodni pravni akti

Ukratko o dosadašnjem zakonu o advokaturi

Zakon o advokaturi iz 1998. godine, koji je donedavno bio na snazi, svojevremeno je, posebno u redovima vojvođanskih advokata, naišao na oštra suprotstavljanja. Ocenjeno je tada da je, podjednako kao i u to vreme doneti

---

* Rad primljen: 10. 06. 2011. godine.

Zakon o univerzitetu, bio od velike štete za pravni, kulturni i politički dignitet države, i da njegove odredbe u značajnoj meri ograničavaju samostalnost i nezavisnost advokature. Odnosilo se to, pre svega, na odredbe koje javnim ovlašćenjima nazivaju i poslove bez javnopravnog karaktera sa ciljem da se što šire područje statuta podvrgne saglasnosti nadležnog saveznog organa i stavi pod kontrolu izvršne vlasti, i na odredbe u kojima se država upliće u određivanje limita troškova upisa, disciplinskih kazni i troškova odbrana po službenoj dužnosti.¹ Ukazivano je na kontradiktornosti, nedorečenosti i pravno-tehničke neusklađenosti zakona, na probleme u vezi sa dostojnošću i na neuspeh nastojanja da se ograniči pravo na advokaturu nosiocima pravosudnih funkcija.² Pominjane su slabosti u vezi sa advokatskim pripravnicima i advokatskim ortakim društvima.³ S pravom je izražavana zabrinutost zbog neskrivenih centralističkih tendencija i ignorisanja postojanja Advokatske komore Vojvodine, najstarije advokatske komore i u tadašnjoj i u prethodnoj državi, komore koja je na ovom području, sa generacijama vrsnih pravnika, ali i javnih ličnosti, pisaca, političara i publicista, spadala u mali broj javnih institucija koje su dale veliki doprinos kulturnom napretku.⁴

Pokušaj da se na ove mane skrene pažnja Međunarodnoj uniji advokata već na prvom narednom kongresu u Nici 1998. godine, nije dao očekivane rezultate. Očigledno je ocenjeno da organizacija komore predstavlja unutrašnju stvar države, a da ostala rešenja bitno ne ugrožavaju osnovne odlike profesije.

Neke mane zakona otklonjene su posrednim putem, kroz Statut Advokatske komore Srbije, Kodeks profesionalne etike advokata i dve odluke Saveznog ustavnog suda. U Statutu je konstatovano postojanje regionalnih advokatskih komora sa svojstvom pravnog lica i sa pravom da zadrže i stiču imovinu i imovinska prava, i da njima samostalno raspolažu. Savezni ustavni sud utvrdio je da nije saglasna sa Ustavom odredba čl. 25. zakona kojom se pružanje besplatne pravne pomoći uslovljava zaključenjem ugovora sa opštinom, jer se na taj način ograničava ustavom utvrđena samostalnost i nezavisnost advokature, u koju spada i pravo da se u pružanju pravne pomoći slobodno organizuje i povezuje.⁵ Isti sud utvrdio je da nije saglasna sa Ustavom ni odredba čl. 29. st. 1. tač. 9. zakona, u delu u kome se dopušta da se, nasuprot opštoj odredbi o tome da advokati ne mogu biti u radnom odnosu, advokaturom mogu baviti lica koja zasnuju radni odnos u naučnoj, pedagoškoj, prevodilačkoj, umetničkoj, humanitarnoj i sportskoj oblasti.⁶

¹ Beljanski, S., *Advokatura pred podržavljenjem*, Glasnik AKV, br. 6/1998, str. 235–238.

² Veber, Đ., *Povodom novog Zakona o advokaturi*, loc. cit., str. 239–241.

³ Sekelj, J., *Quo vadis advokaturu?*, loc. cit., str. 245–248.

⁴ Dobrosavljev, M., *Izneverena očekivanja*, loc. cit., str. 242–244.

⁵ Odluka Saveznog ustavnog suda IU br. 88/98, 104/98 od 19. 10. 2000. („Službeni list SRJ” br. 69/2000).

⁶ *Ibid.*

Bezuspešna su bila nastojanja da se vremenski ili prostorno ograniči pravo na advokaturu licima koja se u imenik advokata upisuju sa funkcija u pravosuđu ili upravi. Nisu urodili plodom ni pokušaji da se ospori ustavnost odredbi koje limitiraju upisninu ili određuju nagrade za odbrane po službenoj dužnosti u iznosu nižem od nagrada predviđenih Tarifom. Najzad, utvrđivana je nesaglasnost sa Ustavom i zakonom akata advokatskih komora kojima su propisivani posebni doprinosi prilikom upisa, pa i posebne materijalne obaveze advokata uopšte.

Pokušaj učinjen naknadnim unošenjem u zakon odredbe kojom se za pravnike sa pravosudne funkcije ili funkcije u organu uprave propisuju posebni uslovi u pogledu područja na kome se za određeno vreme ne mogu baviti advokaturom (čl. 17a) neslavno se završio. Savezni ustavni sud je ocenio da takva odredba nije saglasna sa Ustavom i da argument kojim je Savezna vlada ovo ograničenje opravdavala potrebom da se otklone mogućnosti eventualnog favorizovanja onih advokata koji su pre otpočinjanja rada u advokaturi bili profesionalno vezani za određeni sud ili organ uprave, ne može biti razlog da se advokati dovode u nejednak položaj pred zakonom i da se time krši zabrana diskriminacije.⁷

Ustavni sud Srbije imao je još manje razumevanja za advokaturu. U njegovim odlukama dosledno su izražavani stavovi da se zakonskim limitiranjem upisnine ne ograničava samostalnost i nezavisnost advokature, da advokatska komora u sastavu Advokatske komore Srbije nije ovlašćena da utvrđuje druge troškove upisa niti da njihovom uplatom uslovljava upis, da utvrđivanje dodatnog novčanog iznosa pri upisu u imenik u vidu „naknade za korišćenje stečenih dobara” predstavlja proširivanje zakonom propisanih uslova i da stoga nije saglasno sa Ustavom i zakonom, da se statutom advokatske komore u sastavu Advokatske komore Srbije ne mogu uvoditi druge materijalne obaveze advokata koje nisu predviđene zakonom, niti se mogu propisati ovlašćenja organa komore da utvrđuju visinu „drugih doprinosa”, zbog čega neplaćanje tih posebnih doprinosa ne može biti okvalifikovano kao teža povreda dužnosti advokata. Pri tom, Ustavni sud Srbije nije prezao od protivrečnog i pravno neutemeljenog obrazlaganja svojih odluka, na taj način što je samoupravu advokature stavljao u kontekst prava države da utvrđuje uslove i način obavljanja delatnosti i poslova za koje se obrazuju javne službe i što je pravo advokature da sama uređuje visinu troškova upisa, bez obzira na to što bi se podrazumevala jednaka upisnina za sve kandidate, smatrao suprotnim ustavnom načelu o jednakoj dostupnosti svakog radnog mesta i funkcije.⁸

---

⁷ Odluka Saveznog ustavnog suda IU br. 62/02, 68/02, 69/02, 70/02, 105/02, 111/02, 126/02, 190/02 od 25. 12. 2002. („Službeni list SRJ” br. 72/02).

⁸ Odluke Ustavnog suda Republike Srbije IU br. 342/03 od 30. 06. 2005. (*Službeni glasnik RS* br. 67/05), IU br. 418/2003 od 14.07.2005. (*Službeni glasnik RS* br. 68/05), IU br. 239/05 od 23. 03. 2005. (*Službeni glasnik RS* br. 38/06), IU br. 239/06 od 23. 03. 2006 (*Službeni glasnik RS* br. 38/06); IU br. 106/2007 od 25. 12. 2008. (*Službeni glasnik RS* br. 12/09).

Novi Zakon o advokaturi

Posle dugih priprema i nepotrebnog odugovlačenja, donet je novi Zakon o advokaturi. Stupio je na snagu 17. maja 2011. godine.⁹

Ministarstvo pravde prihvatilo je da većinu članova radne grupe za pripremu ovog zakona čine advokati. Eksperti CCBE imali su samo dve suštinske primedbe na finalnu verziju nacрта: jedna se odnosila na unošenje u zakon odredbe o pravu na odstupanje od obaveze čuvanja profesionalne tajne, a druga na rad stranih advokata. U komentaru je skrenuta pažnja i na osetljivost problema reklamiranja i na različite pristupe ovoj materiji u zakonodavstvima zemalja članica Evropske unije, ali nije osporavana prihvatljivost predloženog i kasnije prihvaćenog rešenja po kome je reklamiranje zabranjeno, a uređenje dopuštenih načina predstavljanja prepušteno statutu i kodeksu.¹⁰

Uprkos tome, Ministarstvo pravde dostavilo je Vladi tekst koji u nekoliko bitnih tačaka odstupa od finalne verzije nacрта. Kao što to obično biva, Vladin predlog je tokom skupštinske rasprave, neplanski ili planski, pretrpeo dodatne promene. Tako je tvrdnja izvršne vlasti da su advokati tvorci zakona o vlastitoj profesiji samo delimično tačna. Pojedina ključna rešenja nametnuta su, mimo pristanka i znanja advokata iz radne grupe, već prilikom formiranja predloga, a pojedina su, kroz koalicione dogovore partija na vlasti, interpolirana amandmanima.

Zakon donosi više novih rešenja, počev od onih koja se odnose na temeljne pojmove, pa do onih koja regulišu uslove i oblike rada advokata i strukturu advokatskih komora. Uvedene su i nove formalne ustanove i novi pravni instituti, kao što su advokatska akademija, advokatski ispit i obavezno osiguranje advokata.

Predmet advokature je proširen i na posredovanje u cilju zaključenja pravnog posla ili mirnog rešavanja sporova i spornih odnosa (čl. 3. tač. 5). Odredba nema konstitutivan karakter, jer ne daje pravo advokatima da isključivo na osnovu nje budu zakonom ovlašćeni medijatori. U čl. 18. Zakona o posredovanju – medijaciji već je bilo propisano da posrednik može biti i advokat, ali ne bez ispunjavanja propisanih uslova koji, između ostalog, predviđaju i program obuke i najmanje pet godina radnog iskustva u postupcima rešavanja sporova i konflikata (čl. 20).¹¹ Proširenje predmeta advokature, dakle, samo je deklaratorno; ono ne donosi nikakvo pravo, a ne označava ni poslove kojima se advokati, u okviru svojih redovnih aktivnosti, nisu i do sada mogli baviti.

---

⁹ *Službeni glasnik RS*, br. 31/2011 – u daljem tekstu: Zakon.

¹⁰ CCBE PECO Committee: Coments on the Final Draft of „The Legal Profession Act” Serbia (11. 02. 2011).

¹¹ *Službeni glasnik RS* br. 18/2005.

Jedan od važnih novih uslova za upis u imenik advokata je položen advokatski ispit. U zakonu je navedeno da se ispit sastoji od provere poznavanja domaćih i međunarodnih propisa i pravnih akata o advokaturi, i da se polaže nakon pravosudnog ispita, pred komisijom koja se obrazuje i radi po programu u skladu sa statutom i drugim aktima Advokatske komore Srbije (čl. 6. st. 1. tač. 2. i čl. 87). Nema sumnje da će program ispita obuhvatati proveru poznavanja Zakona o advokaturi, statuta advokatske komore, Kodeksa profesionalne etike advokata, Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad advokata i međunarodnih pravnih akata o advokaturi.¹² Obaveze polaganja pravosudnog ispita više nisu oslobođeni redovni profesori fakulteta iz pozitivnopravnih predmeta, kao što je to do sada bio slučaj, ali su obaveze polaganja advokatskog ispita oslobođeni kandidati koji su obavljali sudijsku ili javnotužilačku funkciju najmanje 12 godina (čl. 6. st. 4).

Novi uslovi za upis su i obezbeđen radni prostor pogodan za advokaturu i ispunjenost tehničkih uslova za rad. Na Advokatsku komoru Srbije preneto je pravo i obaveza da ovu materiju uredi svojim aktom (čl. 6. st. 1. tač. 9). Kodeks već sadrži pravilo da prostor, uređenje i označavanje advokatske kancelarije treba da odgovaraju značaju i ugledu advokatske profesije (99). Novi akt, međutim, moraće detaljnije da uredi položaj i razmeštaj radnog prostora i sadržaj tehničkih komponenti (npr.: kancelarija u odgovarajuće građenom i lociranom objektu, postojanje čekaonice i prostorije u kojoj je obezbeđena poverljivost razgovora stranke sa advokatom, neophodan i prikladan nameštaj, telefon, uređaj za elektronsku komunikaciju).

Za kandidate kojima je prethodno podneti zahtev odbijen, uslov za upis je i protek najmanje tri godine od donošenja konačne odluke o odbijanju zahteva bilo koje od advokatskih komora u sastavu Advokatske komore Srbije.

Umesto uslova koji podrazumeva da je kandidat „diplomirani pravnik”, traži se „diploma pravnog fakulteta” stečena u Republici Srbiji ili diploma pravnog fakulteta stečena u stranoj državi i priznata u skladu sa propisima iz oblasti visokog obrazovanja (čl. 6). Na ovaj način se izbegava manipulacija zvanjem, a sticanje odgovarajućeg visokog obrazovanja prenosi na profil ustanove visokog školstva, koja se verifikuje po posebnom zakonu i u posebnoj proceduri.

---

¹² U međunarodne pravne akte, u prvom redu, spadaju: *Osnovni principi o ulozi advokata* (VIII Kongres UN o prevenciji kriminala i postupanju sa učiniocima krivičnih dela, Havana, 27. avgust – 7. septembar 1990. godine); Preporuka (2000) 21 Komiteta ministara Saveta Evrope od 25. oktobra 2000. godine pod nazivom *Sloboda obavljanja advokatske profesije; Kodeks profesionalne etike advokata Evropske unije*, usvojen na plenarnoj sednici Saveta advokatskih komora Evropske unije (CCBE) 28. oktobra 1988. godine, a dopunjen na plenarnim sednicama održanim 28. novembra 1998. godine, 6. decembra 2002. godine i 19. maja 2006. godine; *Međunarodna konvencija o zaštiti prava odbrane* (Pariz, 26. juna 1987. godine), *Torinski principi profesionalne etike za advokaturu u XXI veku* (Sidnej, 27. 10. 2002); *Standardi Međunarodne unije advokata za advokate koji se advokaturom bave izvan svoje matične države* (Sidnej, 27. 10. 2002).

U prilog nezavisnosti advokature svakako idu i odredbe u kojima se nedostojnost kandidata, kako sama za sebe, tako i kao posledica osuđivanosti za krivično delo, utvrđuje po slobodnoj oceni (čl. 6. st. 3). Budući da se rešavanje po slobodnoj oceni ne smatra nepravilnom primenom propisa, protiv odluke zasnovane na takvoj oceni ne može se voditi upravni spor pune jurisdikcije (čl. 85. st. 2). Praktično, sudska vlast neće biti u prilici da donosi odluku o upisu kandidata čiji zahtev je nadležna advokatska komora odbila zato što je ocenila da kandidat nije dostojan za advokaturu, ili da ga njegova ranija osuđivanost čini nedostojnim poverenja za advokaturu.

Ni ovom prilikom nije prihvaćen predlog da za kandidate koji su neposredno pre toga bili na pravosudnoj funkciji ili javnoj funkciji u organu uprave važi moratorijum za upis u imenik advokata u trajanju od najmanje dve ili tri godine. Pri tom, nedostatak ovakve zabrane neće moći da se kompenzuje primenom odredbe čl. 38. Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, kojom se zabranjuje funkcioneru da bez saglasnosti Agencije dve godine po prestanku funkcije zasnjuje radni odnos ili poslovnu saradnju sa pravnim licem, preduzetnikom ili međunarodnom organizacijom koja obavlja delatnosti u vezi sa funkcijom koju je on vršio. Advokat nije u radnom odnosu, a njegova delatnost se ne može smatrati „poslovnom saradnjom” sa organima pravosuđa ili uprave. Izuzetak neće biti ni advokat koji zasniva radni odnos u advokatskom ortačkom društvu, budući da je on već advokat, odnosno da je prethodno upisan u imenik.

Što se stranih državljana tiče, do sada je njihovo pravo na advokaturu bilo zasnovano na principu uzajamnosti i na činjenici da kandidat u svojoj matičnoj državi ispunjava uslove za advokaturu. Sada je predviđeno (čl. 14. i 25) da strani državljanin mora biti advokat u matičnoj državi, a da se u Srbiji može baviti advokaturom u punom opsegu ako ispunjava sve ostale uslove iz Zakona, uključujući i položen pravosudni i advokatski ispit (imenik B), uz jedino ograničenje da u prve tri godine od upisa može postupati samo zajedno sa domaćim advokatom. Kandidat bez položenog pravosudnog i advokatskog ispita može se baviti samo davanjem pravnih saveta i mišljenja o pravu svoje matične države i iz oblasti međunarodnog prava (imenik A). Advokati koji su strani državljanin, međutim, nemaju pravo da biraju i budu birani u organe advokatske komore, da zapošljavaju pripravnike i da budu imenovani za privremenog ili poreskog zastupnika, branioca po službenoj dužnosti, punomoćnika stranke oslobođene plaćanja sudskih troškova, medijatora ili pružaoca besplatne pravne pomoći (čl. 26).

Kada je o advokatskoj tajni reč, u skladu sa primedbom CCBE pribeglo se demonstrativnoj frazi o nepovredivosti tajne. Iako ta fraza ne otkriva puni sadržaj prava i obaveza u vezi sa poverljivošću, kroz upućujuću normu, izraženu na relativno neutralan način, stvorena je mogućnost da se ova materija

upotpuni. Poznato je da postoje situacije u kojima se od obaveze čuvanja tajne može odstupiti. Upravo iz Evropske unije potiče Direktiva od 4. 12. 2001. godine o izmeni i dopuni Direktive od 10. 06. 1991. godine o sprečavanju upotrebe finansijskih sistema u svrhe pranja novca, kojom se otvaraju vrata za izneveravanje principa poverljivosti u advokaturi i izvan do tada uobičajenih razloga.¹³ Ipak, za matični zakon traži se da i dalje proklamuje безусловnu obavezu da se tajna čuva. Zbog toga je predlog radne grupe koji je predviđao da se statutom i kodeksom uredi u kojim slučajevima advokat ima „pravo da odstupi od obaveze” u vezi sa tajnom, amandanom preformulisan tako da glasi: „Način čuvanja advokatske tajne i postupanje u vezi sa advokatskom tajnom uređuju se statutom advokatske komore i kodeksom”.

Izuzev Advokatske komore Vojvodine, koja je na osnovu nekadašnjeg pokrajinskog zakona uživala potpunu samostalnost, postojanje svih ostalih advokatskih komora u sastavu Advokatske komore Srbije, a od 1998. godine i Advokatske komore Vojvodine, nije bilo regulisano zakonom, nego Statutom Advokatske komore Srbije. Sada je u zakonu konstatovano da u sastavu Advokatske komore Srbije postoji devet advokatskih komora, kao samostalnih i

---

¹³ Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4. December 2001. amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. U januaru 2002. godine CCBE je dao smernice za advokatske komore i udruženja pravnika Evropske unije za primenu Direktive o pranju novca. Na ovu temu održan je seminar u Advokatskoj komori Vojvodine 18. 12. 2003. godine uz učešće predstavnika Uprave za sprečavanje pranja novca i organizacije ABA/CEELI. Kodeks profesionalne etike advokata sadrži razrađena pravila o advokatskoj tajni i dopuštenim vidovima njenog otkrivanja (pravila 87–98). U odredbama čl. 27–29. Zakona o sprečavanju pranja novca (*Službeni glasnik RS* br. 107/05, 117/05, 62/06, 63/06) bile su propisane obaveze advokata, advokatskog ortačkog društva, preduzeća za reviziju, ovlašćenog revizora i pravnih i fizičkih lica koja su odgovorna za vođenje poslovnih knjiga ili se bave poreskim savetovanjem. Prema odredbi čl. 27. tog zakona, advokat koji učestvuje u planiranju ili obavljanju transakcija za svog klijenta u vezi sa kupoprodajom nepokretnosti ili pravnih lica, upravljanjem novcem ili imovinom, otvaranjem ili upravljanjem bankarskim računima ili računima za hartije od vrednosti i osnivanjem, vođenjem ili upravljanjem pravnim licima, kao i kada istupa za račun svog klijenta u finansijskoj transakciji ili transakciji u vezi sa prometom nepokretnosti, kada oceni da postoji sumnja da se radi o pranju novca u vezi sa određenom transakcijom ili licem ili kada klijent traži savet u vezi sa pranjem novca, bio je dužan da u pisanoj formi o tome obavesti Upravu, u roku od tri dana od dana otkrivanja razloga za sumnju. Izuzetak su bile informacije koje dobije od klijenta ili o klijentu, pri utvrđivanju pravnog položaja ili pri zastupanju klijenta u sudskom postupku ili u vezi sa sudskim postupkom, što uključuje savetovanje o pokretanju ili izbegavanju sudskog postupka, bez obzira da li su te informacije pribavljene pre, u toku ili nakon sudskog postupka (čl. 29. st. 1). Taj zakon prestao je da važi stupanjem na snagu Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma (*Službeni glasnik RS* br. 20/2009, 91/2010) koji, takođe, propisuje da se radnje i mere za postizanje cilja zakona sprovode i kod advokata i advokatskog ortačkog društva. Te radnje i mere svode se na razrađene domene utvrđivanja i provere identiteta, vođenja evidencija i obaveštavanja Uprave, uz isti izuzetak kao i u prethodnom zakonu (čl. 46–49 i odredbe na koje ovi članovi upućuju).

nezavisnih organizacija. To su advokatske komore Vojvodine, Kosova i Metohije, Beograda, Zaječara, Kragujevca, Niša, Požarevca, Čačka i Šapca. Prvi put je Zakonom propisano i kakva je njihova nadležnost, koje organe imaju i koja su im javna ovlašćenja poverena (čl. 2. st. 2. tač. 3, čl. 64–66. i čl. 69). Ove norme ne donose nikakve statusne promene, izuzev promena u rangu normativne hijerarhije, a time i u formalnom značaju koji se regionalnim komorama pridaje. Pitanje je da li će viši rang normi obezbediti i njihovu veću stalnost. Dogovor političkih stranaka često čini jednostavijom proceduru izmene zakona, nego što bi mogla biti procedura izmene statuta, pod uslovom, naravno, da se praksa političkih uticaja ne prenese i na advokatsku komoru.

Ujedno, predviđeno je da se aktom Advokatske komore Srbije, u skladu sa njenim Statutom, u njenom sastavu mogu osnovati i druge advokatske komore (čl. 64. st. 3). Imajući u vidu činjenicu da se nova advokatska komora ne može osnovati bez promene područja nadležnosti jedne ili više postojećih advokatskih komora, a da je zakonom dato pravo samo Advokatskoj komori Srbije da svojim statutom određuje područja nadležnosti advokatskih komora u njenom sastavu (čl. 64. st. 2), proizlazi da je zakon predvideo protivrečno rešenje, po kome bi o jednom od bitnih svojstava regionalnih advokatskih komora (smanjenju područja nadležnosti) mogla da odlučuje samostalno Skupština Advokatske komore Srbije, bez saglasnosti skupštine samostalnog i nezavisnog pravnog subjekta, odn. komore u čije se područje nadležnosti zadire. Ova pravna protivrečnost može biti otklonjena samo na taj način što će Statut Advokatske komore Srbije takvu saglasnost advokatske komore o čijem se području nadležnosti radi, ali i formu te saglasnosti, propisati kao uslov za promenu Statuta, a time i kao uslov za osnivanje nove advokatske komore i prenos zakonom datih javnih ovlašćenja sa postojeće na novu advokatsku komoru.

Dobru stranu amandmana predstavlja napuštanje prvobitne ideje da se zakonom reguliše način izbora, struktura i mandat pojedinih organa Advokatske komore Srbije i da se ova materija ipak prepusti Statutu.

Advokatska akademija je nova ustanova. Predviđeno je da je osniva Advokatska komora Srbije kao posebno telo zaduženo za stalnu stručnu obuku advokata, advokatskih pripravnika, diplomiranih pravnika i lica zaposlenih u advokatskim kancelarijama i društvima, za usavršavanje teorijskih i praktičnih znanja i veština advokata, za specijalizaciju advokata i za izdavanje uverenja o specijalizaciji u određenoj oblasti prava i advokature (čl. 86). Poput Pravosudne akademije i Advokatska akademija je izraz savremenih potreba koje proizlaze iz međunarodnih pravnih akata. Osnovni principi UN o ulozi advokata (1990) nalažu advokatskim profesionalnim udruženjima da obezbede prikladno obrazovanje i usavršavanje advokata i njihovo stalno upoznavanje sa idealima i etičkim dužnostima poziva (tač. 9. i 24). Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope od 25. oktobra 2000. god., poznata pod nazivom „Sloboda obavljanja

advokatske delatnosti”, traži od advokatskih komora da postave najviše moguće standarde stručnosti advokata (načelo V, tač. 4). U vezi sa ovim, komore treba da preduzmu sve neophodne mere da se obezbedi visok nivo profesionalne pravne obuke i kontinuiranog obrazovanja advokata kroz razvijanje pravnih veština, osećaja za etička pitanja i potrebnih znanja za zaštitu ljudskih prava (načelo II, tač. 2 i 3). I važeći Kodeks profesionalne etike advokata nalaže advokatu da zastupa stručno, da prati propise, pravnu praksu i stručnu literaturu i da obnavlja, usavršava i proširuje svoje pravno i opšte obrazovanja (pravila 15 i 16). Sada i u novom Zakonu o advokaturi postoji odredba koja obavezuje advokate da stalno stiču i usavršavaju znanja i veštine, u skladu sa programom stručnog usavršavanja (čl. 17).

Advokatsko orthačko društvo više se ne upisuje u sudski ili drugi registar, nego isključivo u imenik advokatskih orthačkih društava koji vodi Advokatska komora Srbije (čl. 48). Ovo je posledica promene tretmana advokatskog rada, koji je u Uredbi o klasifikaciji delatnosti¹⁴ svrstan u stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti (sektor 69), a ne u uslužne delatnosti.

Samostalnost i nezavisnost advokature ogleda se i u tome što je zakonom više značajnih ovlašćenja prepušteno regulativi advokatskih komora. Iako sve to ne predstavlja novost, važno je napomenuti da je zakonom na advokatsku komoru preneto pravo i dužnost da, osim donošenja Kodeksa profesionalne etike advokata i Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad advokata, svojim opštim aktima uredi, između ostalog: povrede dužnosti i ugleda advokature (čl. 75. st. 2. i čl. 77. st. 8), disciplinski postupak (čl. 76. st. 5), članarinu i troškove upisa (čl. 65. st. 1. tač. 14. i 15. i čl. 72. st. 3), dodatni sadržaj advokatske legitimacije (čl. 10. st. 3), program stručnog usavršavanja advokata (čl. 17), način čuvanja advokatske tajne i postupanja u vezi sa tajnom (čl. 20. st. 3), nespojive poslove (čl. 21), zabranu reklamiranja (čl. 24), opšte uslove za mesto i uređenje advokatske kancelarije (čl. 27), osnivanje drugih advokatskih komora (čl. 64. st. 3. i 4), oduzimanje javnih ovlašćenja u sklopu odgovornosti za njihovo zakonito i pravilno sprovođenje (čl. 65. st. 4).

Za razliku od odredbe čl. 6. dosadadašnjeg Zakona o advokaturi, kojom su troškovi upisa bili ograničeni najviše do iznosa tri prosečne neto mesečne zarade u Republici ostvarene u mesecu koji prethodi podnošenju zahteva za upis, novim zakonskim rešenjem advokatska komora ovlašćena je da samostalno utvrđuje visinu troškova upisa.

Advokatima su pružena i značajna prava i garancije: advokat ima pravo da, u cilju pružanja pravne pomoći, od državnih organa, ustanova, preduzeća i drugih organizacija traži i blagovremeno dobije informacije, spise i dokaze (čl. 36); obračun o nagradi i naknadi troškova advokata predstavlja vero-

¹⁴ *Službeni glasnik RS* br. 54/2010.

dostojnu ispravu u izvršnom postupku (čl. 23. st. 6); mera zatvaranja i pečaćenja advokatske kancelarije u krivičnom i prekršajnom postupku i postupku za privredni prestup, a ni u drugom postupku koji se vodi protiv advokata, ne može biti primenjena (čl. 34. st. 3); kancelarija i predmeti koji se nalaze u njoj mogu biti predmet kontrole samo po odluci suda (čl. 34. u vezi sa čl. 35); advokat ne može biti lišen slobode za krivična dela u vezi sa obavljanjem advokature bez odluke nadležnog suda (čl. 35. st. 1).

S druge strane, čuvanje ugleda advokature svrstano je u osnovne dužnosti advokata (čl. 15). Advokat je, takođe, obavezan da zaključi ugovor o obaveznom osiguranju od profesionalne odgovornosti, uz mogućnost da advokatska komora zaključi ugovor o kolektivnom osiguranju za sve advokate upisane u njen imenik (čl. 37) Osim ispunjavanja materijalnih obaveza prema advokatskoj komori, u Zakonom propisane obaveze advokata uvršćena je i obaveza plaćanja poreza (čl. 38).

U prelaznim i završnim odredbama propisano je da Advokatska komora Srbije donosi Statut i druge opšte akte u roku od tri meseca, da advokatske komore u njenom sastavu donose svoje statute i druge opšte akte u roku od šest meseci, a da je Upravni odbor Advokatske komore Srbije dužan da raspiše izbore za sve organe te komore u roku od šest meseci od dana stupanja zakona na snagu. Do izbora novih organa njihove nadležnosti obavljaće postojeći organi (čl. 88. i 89). Primena odredaba o advokatskom ispitu i obaveznom osiguranju odložena je do isteka jedne godine od stupanja zakona na snagu (čl. 90).

Prednosti i nedostaci

U prednosti novog zakona svakako spadaju uvođenje advokatskog ispita i obaveznog i stalnog stručnog usavršavanja advokata. Korisno i nužno usklađivanje sa praksom zemalja Evropske unije i drugih zemalja sa respektabilnom pravnom tradicijom predstavlja i obavezno osiguranje od profesionalne odgovornosti. Značajan doprinos samostalnosti i nezavisnosti advokature čini i izostavljanje saglasnosti organa izvršne vlasti na deo statuta kojim se uređuju javna ovlašćenja, i autonomno određivanje upisnine i drugih materijalnih obaveza advokata, donošenje Tarife i organizovanje besplatne pravne pomoći. Veću slobodu i inicijativu u radu advokati će imati zahvaljujući posebnom pravu da traže i blagovremeno dobiju informaciju, spise i dokaze od državnih organa, ustanova, preduzeća i drugih organizacija (čl. 36). Veću sigurnost od povrede samostalnosti i poverljivosti advokati će imati na osnovu potpunije zaštite nepovredivosti advokatske kancelarije i ličnog integriteta (čl. 34. i 35) i krivičnogpravnog i prekršajnog imuniteta za pravno mišljenje izneto u postupku pružanja pravne pomoći pred sudom ili drugim organom (čl. 33).

U zakonu, međutim, ima i neuspelih i nedorečenih rešenja.

Umesto dosadašnjeg određenja advokature kao nezavisne i samostalne „profesionalne delatnosti”, advokatura je, uz iste osobine koje se odnose na nezavisnost i samostalnost, i istu svrhu koja se tiče pružanja pravne pomoći, određena kao „služba”. Pojam „služba” nije prikladan. Ne samo zbog toga što odstupa od uobičajenog pojmovnog aparata, nego i zbog toga što asocira na državnu službu i službenički status, pretpostavlja subordinirani položaj i remeti nominalni sadržaj svojih temeljnih svojstava: nezavisnosti i samostalnosti.

U Zakonu su zadržane neke stare leksičke rogozatnosti, poput izraza „bavljenje advokaturom”. Ako je u odredbi o značenju izraza „advokatura” označena kao „obavljanje advokatske službe” (čl. 4. tač. 1), tada je bilo dovoljno da se dosledno koristi termin „advokatura”, umesto termina „bavljenje advokaturom” koji podrazumeva pleonastično „bavljenje obavljanjem”. I za pripravnika je, na primer, bilo dovoljno reći da započinje pripravničku vežbu, umesto, kako je napisano, da započinje „obavljanje pripravničke vežbe” (čl. 53). Neki termini ne koriste se dosledno. U čl. 18. st. 2. navedeno je da advokat ne može odbiti „pružanje pravne pomoći” kada je postavljen od strane suda, drugog državnog organa ili advokatske komore, osim ako postoje razlozi zbog kojih je dužan da odbije „zastupanje”. U narednom članu, međutim, ne govori se o dužnosti odbijanja „zastupanja”, nego o dužnosti odbijanja „pružanja pravne pomoći”. Zakonodavac je izgubio iz vida da se, prema značenju zakonskih izraza, zastupanje odnosi samo na zastupanje ili odbranu (čl. 4. tač. 6), dok pružanje pravne pomoći obuhvata znatno šire područje rada, u kome je zastupanje samo jedan od oblika pružanja pravne pomoći (čl. 3). I u odredbi o advokatskoj tajni govori se o tome da se ona ne vezuje za prestanak „zastupanja”, umesto da se ne vezuje za prestanak „pružanja pravne pomoći” (čl. 20. st. 1). U rubrumu čl. 48. pominje se „registar” advokatskih ortačkih društava, a u sadržaju tog člana i u više drugih članova reč je isključivo o „imeniku”. Potkrale su se i pogrešne upotrebe negacija i kopula koje utiču na smisao norme. U čl. 30. st. 3. propisuje se obaveza advokata da nastavi sa pružanjem pravne pomoći u narednih 30 dana nakon obaveštavanja organa koji vodi postupak o otkazu zastupanja „izuzev ako ga stranka te obaveze *nije* izričito oslobodila”, umesto „izuzev ako *ga je* stranka te obaveze izričito oslobodila”. Na nekim mestima govori se o „određivanju visine redovnih obaveza prema nadležnoj advokatskoj komori za njenu teritoriju” (čl. 65. st. 1. tač. 15), a na drugim se koristi izraz „članarina” kada se propisuju obaveze advokata (čl. 32. st. 1), ili kada je reč o materijalnom poslovanju komore (čl. 72. st. 3). Tipično cirkularno objašnjenje predstavlja i navođenje samostalnog i nezavisnog obavljanja advokature kao prvog načina ostvarivanja samostalnosti i nezavisnosti (čl. 2. st. 2). Osim toga, izdvajanje prava stranke na slobodan izbor advokata, kao

druge karakteristike samostalnosti i nezavisnosti advokature, više govori o pravima trećih lica nego o odlikama advokatske profesije.

Propušteno je da se uredi kakve će pravne posledice nastati ako advokat, nakon upisa, izgubi adekvatan kancelarijski prostor i tehničke uslove za rad. Ovo, naime, ne predstavlja razlog za prestanak prava na advokaturu (čl. 83), a nije pomenuto ni u egzemplarnom navođenju težih povreda dužnosti advokata i ugleda advokature (čl. 75. st. 3). Sa aspekta konsekventnog normiranja, prestanak postojanja bilo kog uslova za upis u imenik advokata, *ipso facto* predstavlja razlog za prestanak prava na advokaturu. Osim toga, samo promena sedišta kancelarije u okviru teritorija nadležnosti različitih advokatskih komora podleže ponovnom ispitivanju ovog uslova za upis (čl. 13), ali ne i promena sedišta kancelarije u okviru teritorije nadležnosti iste advokatske komore.

Odredba kojom se Advokatskoj komori Srbije daje pravo da privremeno oduzima javna ovlašćenja, za normu sa ovakvom snagom nedovoljno je jasna. Ovo utoliko pre što nije prihvaćen predlog da se ovo pravo uslovi nepostojanjem mogućnosti da se kršenje zakona ili statuta otkloni u drugostepenom postupku ili po pravu nadzora (čl. 65. st. 4).

Odlučivanje o zahtevima za upis, brisanje i poništaj upisa u imenik advokatskih ortočkih društava nepotrebno je izuzeto iz prvostepene nadležnosti advokatskih komora i povereno nadležnosti Advokatske komore Srbije (čl. 65). Time je sužena nadležnost regionalnih komora i učinjen korak ka centralizaciji. Istovremeno, isključena je i dvostепенost u odlučivanju.

Slična tendencija ispoljena je i u normi koja propisuje da će Advokatsku akademiju osnovati Advokatska komora Srbije, iako je u usaglašenom tekstu radne grupe bilo predviđeno da pravo na osnivanje Advokatske akademije pripada svim advokatskim komorama, a da se osnivanje, organizacija i rad, kao i donošenje programa opšte i specijalizovane obuke, uređuju Statutom Advokatske komore Srbije. Nije, naime, prihvaćen predlog da se u čl. 86. doda stav 3. koji glasi: „Advokatska komora u sastavu Advokatske komore Srbije, koja ispunjava uslove za osnivanje i rad Advokatske akademije iz stava 2. ovog člana, može za područje svoje nadležnosti osnovati Advokatsku akademiju, u skladu sa programom opšte i specijalizovane obuke koji uređuje Advokatska komora Srbije”. Nedovoljno su jasne odredbe o statusu advokata u advokatskom ortočkom društvu. Propisano je da se prava i dužnosti advokata odnose se i na advokate članove ortočkog društva (čl. 52. st. 2). Imajući u vidu imperativnu normu da u ortočkom društvu pravnu pomoć mogu pružati samo advokati članovi (čl. 47. st. 2. tač. 2), a da članovi mogu biti i advokati koji su u radnom odnosu (čl. 21. st. 3), nejasan je odnos između njihovih prava i obaveza koje proizlaze iz Zakona o advokaturi, s jedne strane, i prava i obaveza zasnovanih na ugovoru o radu, s druge strane, posebno onih koje se tiču samostalnog i nezavisnog

advokatskog rada (čl. 2. st. 2. tač. 1) i slobode odlučivanja o prihvatanju pružanja pravne pomoći (čl. 18. st. 1). Takođe, otvoreno je pitanje odnosa ovakvog ugovora i ugovora o osnivanju društva, koji neće sadržati samo neizostavnu materiju propisanu u čl. 47. st. 2. Zakona o advokaturi, nego i materiju koja se, shodno čl. 56. st. 1. Zakona o privrednim društvima, odnosi na poslovanje i upravljanje društvom. Ne treba smetnuti s uma ni to da je Zakonom o privrednim društvima, koji se primenjuje na rad i poslovanje advokatskog ortačkog društva ako Zakonom o advokaturi nije drukčije određeno, propisano da se odluke ortaka o pitanjima koja predstavljaju delatnost ortačkog društva donose većinom od ukupnog broja glasova (čl. 63. st. 1), te da samostalnost i majorizacija mogu biti u neotklonjivom sukobu.

Najzad, čini nam se da je propuštena još jedna prilika za zakonsko regulisanje asimetričnog statusa Advokatske komore Vojvodine, kako zbog njene tradicije, tako i zbog njenih stečenih prava, vrednosti i zasluga. Ako ne drugačije, to je moglo biti učinjeno upravo direktnim priznavanjem prava ovoj komori na sopstvenu Advokatsku akademiju (koju je, inače, ova advokatska komora već osnovala), poveravanjem ovoj komori prava na upise advokatskih ortačkih društava i izuzimanjem ove komore od prava Advokatske komore Srbije da joj privremeno oduzima javna ovlašćenja i da na području njene nadležnosti osniva druge advokatske komore.

THE NEW LAW ON LEGAL PROFESSION

Slobodan Beljanski Ph. D.

attorney at law in Novi Sad,

Summary

The new Law on Legal Profession was adopted after unnecessary prolongation and long preparations. The Law entered into force on May 17, 2011. The author has underlined the issues and practice related to adoption and application of the previous Law on Legal Profession 1998. After that, the author has compared and analyzed the new solutions and new concepts in the new law. That relates primarily to the conditions for registration, engagement of foreign lawyers, structure of bar associations within the Serbian Bar Association, status of the Vojvodina Bar Association, Attorneys Academy, bar exam and mandatory insurance for the attorneys. At the end the author has criticized certain solutions and certain understatements and contradictions, especially those that relate to the inconsistent use of key terms, unclear status of attorneys in partnerships, centralized tendencies in the distribution of competences and public authorities and lack of asymmetric status of the Vojvodina Bar Association.

Keywords: Law on Legal Profession, attorney, public authorities, Attorneys Academy, international legal acts

Мр Марија Миуца
адвокат у Вршцу

УСТАЉИВАЊЕ МЕЂУНАРОДНЕ НАДЛЕЖНОСТИ *PERPETUATIO IURISDICTIONIS* *

САЖЕТАК: Међународна надлежност, као посебна врста надлежности, даје одговор на питање да ли је домаћи суд надлежан да поступа у конкретној правној ствари. Међународна судска надлежност, дакле, представља круг послова једног правосуђа, право и дужност једног правосуђа да поступа у одређеним стварима које садрже елемент иностраности. Услед присуства елемента иностраности, перпетуација надлежности – *perpetuatio iurisdictionis* је једна од најважнијих специфичних процесних ситуација која захтева посебну регулативу. Суд оцењује *ex officio* одмах по пријему тужбе, да ли је надлежан и у којем је саставу надлежан на основу навода у тужби и на основу чињеница које су суду познате. Ако се у току поступка промене околности на којима је заснована надлежност суда, или ако тужилац смањи тужбени захтев, суд који је био надлежан у време подизања тужбе остаје и даље надлежан а ако би услед ових промена био надлежан други суд исте врсте – *perpetuatio fori*. На апсолутну ненадлежност суда и директну међународну надлежност суд пази по службеној дужности током читавог трајања поступка. У југословенском законодавству, међутим, није било специјалне одредбе на основу које би се могло закључити који је моменат битан за оцену међународне надлежности домаћих судова и да ли се задржавање надлежности односи и на ситуације у којима промена чињеничног скло-

---

* Рад примљен: 18. 11. 2010. године.

па доводи до губитка међународне надлежности југословенских судова у стварима са страним елементом све до ступања на снагу ЗМПП-а. Дилема је, дакле, делује ли принцип *perpetuatio fori* у форми *perpetuatio iurisdictionis*. Овде се пита који је моменат битан за оцену међународне надлежности југословенског суда и да ли измена чињеница која узрокује губитак надлежности југословенског правосуђа води оглашавању судова ненадлежним или долази до устаљивања надлежности, исто као што је то по ЗПП-у за интерне ствари. Одредба чл. 81. ЗМПП-а, по којој су за оцену надлежности домаћег правосуђа значајне чињенице које постоје у време када парница почиње тећи (по нашем праву то је моменат достављања тужбе туженоме), довела је, међутим, у питање став утемељен на одредбама ЗПП-а у погледу могућности устаљивања међународне надлежности. Основна дилема коју је ово правило отворило јесте да ли је законодавац свесно напустио критеријум момента који садржи ЗПП и померио га на временски каснији моменат – моменат достављања тужбе туженоме, или је у питању редакцијска неспретност односно да ли је њиме у домаће међународно процесно право уведен институт *perpetuatio iurisdictionis*. Због тога су ова питања и била предмет интересовања појединих аутора. У прву групу би спадали аутори који узимају негативан став у односу на *perpetuatio iurisdictionis*, а у другу, аутори који сматрају да ЗМПП усваја спорни принцип.

Кључне речи: међународна надлежност домаћег суда, елемент иностраности, устаљивање међународне надлежности – *perpetuatio iurisdictionis*, устаљивање надлежности – *perpetuatio fori*

УВОД

Приликом вођења поступка пред нашим судом или другим органом ради расправљања грађанскоправних, породичноправних, привредноправних или радноправних односа, неће бити дилеме око меродавног процесног права. Наши судови воде поступак, уз сасвим мале изузетке, према процедуралним нормама нашег права и то је принцип који је прихваћен не само код нас, већ и у другим земљама.¹ Дакле, основно начело је да се поступак води према процедуралним правилима *lex fori*, односно, да се и при расправљању односа који садрже елемент иностраности поступа по истим процесним нормама које важе и за расправљање односа без елемента иностраности.

Међутим, елемент иностраности има утицаја на грађански поступак тако што нека процедурална правила која су иначе сасвим адекватна, постају нецелисходна у његовом присуству, а јављају се и нове, специфичне ситуације које изискују посебну регулативу код неких питања.

¹ Варади, Тибор: *Међународно приватно право*, Нови Сад, 1990, стр. 321.

Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља² (у даљем тексту ЗМПП), је основни и општи извор међународног грађанског процесног права, па самим тим и норми о међународној надлежности. Значајан извор међународног процесног права је и Закон о парничном поступку³ (у даљем тексту ЗПП), који, поред осталих норми које су норми међународног грађанског процесног права, садржи опште интерпретативно правило о надлежности (једина норма о надлежности која није дерогирана ЗМПП-ом), у коме је прописано да је суд надлежан да расправља спор са страним елементом када је то изричито предвиђено одредбама закона или међународног уговора. Уколико таква одредба не постоји за одређену врсту спорова, домаћи суд може бити међународно надлежан за суђење у тој врсти спорова уколико је месно надлежан.⁴

Надлежност судова је уређена законом. Она, у науци грађанског процесног права, значи круг послова који врши одређени суд. Када је суд надлежан, он је и дужан да поступа у одређеној правној ствари и не сме да одбије да поступа у одређеној правној ствари, јер би то било супротно праву на правну заштиту. Надлежност може бити стварна – она представља расподелу спорова на разне првостепене судове исте врсте или по критеријуму вредности спора или по критеријуму надлежности. Затим, надлежност може бити месна – правилима о месној надлежности одређује се дужност стварно надлежног суда да поступа у одређеној правној ствари територијално. Надлежност се може схватити и функционално – институтом функционалне надлежности регулише се суђење по инстанцама у истој правној ствари. Томе се додаје и међународна надлежност, као посебна врста. Она даје одговор на питање да ли је домаћи суд надлежан да поступа у конкретној правној ствари. Правила о међународној надлежности судова постављају границе једног правосуђа, одређују онај круг ситуација у којима једно правосуђе има право и дужност да поступа. Свака држава има своја правила о међународној надлежности. Међународна судска надлежност, дакле, представља круг послова једног правосуђа, право и дужност једног правосуђа да поступа у одређеним стварима које садрже елемент иностраности. Важно је истаћи да је реч о компетенцијама једног правосуђа, а не конкретног суда.⁵ Прописи о међународ-

² Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима, „Службени лист СФРЈ”, бр. 43/1982, са исправкама у „Службеном листу СФРЈ”, бр.72/1982. Законом о изменама Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима, „Службени лист СРЈ”, бр. 46/1996, прописано је да се у називу закона речи „у одређеним односима” бришу.

³ Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 125/2004 и 111/2009.

⁴ Видети чл. 27. ЗПП.

⁵ Варади, *op. cit.*, (фуснота 1), стр. 324.

ној надлежности одређују судови које државе имају право и дужност да поступају, али не одређују конкретно надлежан суд. То се препушта нормама о стварној и месној надлежности.

Поред проблематике међународне надлежности, која спада у први круг питања који изискује посебну регулативу услед присуства елемента иностраности, перпетуација надлежности – *perpetuatio iurisdictionis* је, такође, једна од најважнијих специфичних процесних ситуација која захтева посебну регулативу.

ДИЛЕМА: ДЕЛУЈЕ ЛИ ПРИНЦИП *PERPETUATIO FORI* У ФОРМИ *PERPETUATIO IURISDICTIONIS*

Надлежност представља процесну претпоставку за покретање, вођење и мериторно довршење спора. Одредбе о надлежности донесене су у јавном интересу, ради правилног функционисања правосуђа.⁶ Судови, по правилу, о свим врстама надлежности воде рачуна по службеној дужности у току читавог поступка. Међутим, од основног правила постоје изузеци услед различитог друштвеног вредновања појединих типова надлежности, тако да, уколико је врста надлежности значајнија, утолико се о правилној примени односних одредаба више брине, ефикасније су мере за отклањање ненадлежности.

Суд је дужан *ex officio* да испита своју надлежност разматрајући чињенице које су наведене у тужби и чињенице које су му познате (чл. 15. ЗПП). Суд је дужан, по правилу, у току читавог поступка да реагује на нова сазнања од којих зависи надлежност. Свој став суд изражава у форми решења само кад нађе да није надлежан, као и кад га странка својим приговором ненадлежности провоцира да о томе донесе одлуку. Позитиван став суд иначе изражава конклюдентно, предузимањем процесних радњи које се предузимају у претпоставци да је надлежан.⁷ Без обзира на то у којем стадијуму суд испитује надлежност, он то увек чини с обзиром на чињенично стање у време подношења тужбе суду, али по прописима који важе у време одлучивања о надлежности.

Ако је суд био стварно и месно надлежан према чињеницама које су постојале у моменту подношења тужбе, он остаје надлежан све до момента окончања парничног поступка (чл. 15. ЗПП). Дакле, промене које би могле након тога настати, а биле би иначе значајне, по правилу нису релевантне, па ће суд који је био надлежан у време подношења тужбе остати и даље

⁶ Трива, Синиша: *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 1983, стр. 210.

⁷ *Ibid.*, стр. 211.

надлежан иако су се у току поступка промениле околности на којима је заснована његова надлежност, тако да би услед те промене био надлежан други суд исте врсте (*perpetuatio fori*). На пример, ако после подношења тужбе тужени промени своје пребивалиште, месна надлежност не прелази на суд на чијем се подручју налази његово ново пребивалиште (ВСЈ, ЗСО 1967-3-353).⁸ Тада кажемо да се надлежност усталила, окаменила. Правило о устаљивању надлежности важи како за месну, тако и за обе врсте стварне надлежности, укључујући, дакле, и надлежност врсте суда.⁹

Правило о устаљивању надлежности има изузетака. Правило не важи кад тужилац повиси или другачије преиначи тужбени захтев, тако да би за суђење био надлежан суд вишег ранга или суд друге врсте. Тако, ако је за суђење по повећаном тужбеном захтеву стварно надлежан виши суд, нижи суд мора да се огласи ненадлежним и да уступи предмет вишем суду. ЗПП спомиње само обрнут случај тј. када тужилац смањи тужбени захтев, што нема утицаја на једном успостављену надлежност. Даље, правило *perpetuatio fori* се не примењује када је тужба поднета ненадлежном суду. Ненадлежан суд може да постане надлежан само ако странке након тог момента изричито или прећутно пророгирају његову надлежност. Обрнуто, видели смо да када се окаменила надлежност иначе надлежног суда, тада више пророгација надлежности није могућа. Дакле, на апсолутну ненадлежност суда и директну међународну надлежност суд пази по службеној дужности током читавог трајања поступка (чл. 16. ЗПП). Ако суд утврди да је за решавање правне ствари надлежан други домаћи орган, а не суд, он ће се огласити ненадлежним, укинути све радње у поступку и донети решење којим одбацује тужбу. Исто би требало да важи и у случају недостатка директне међународне надлежности судова у Републици Србији.

Циљ овог правила о устаљивању надлежности (*perpetuatio fori* – замрзнуто је чињенично стање) јесте спречавање шиканозног поступања странака, које би намерним променама релевантних околности у току поступка могле проузроковати одуговлачење парнице због дужности уступања предмета надлежном суду тј. спречавања фrawdолозног понашања странака које би могле изменом чињеница да отклоне једном засновану надлежност. У складу са идејом процесне економије, задржавањем надлежности постиже се да парничне радње, предузете пре промене, остају на снази и не морају се поновити. Дакле, захтеви процесне економије и спречавања злоупотребе процесних овлашћења односе превагу над захтевом да спор пресуди суд надлежан у време доношења мериторне одлуке.¹⁰

⁸ Познић, Боривоје; Ракић-Водинелић, Весна: *Грађанско процесно право*, Београд, 1999, стр. 88.

⁹ Јакшић, Александар: *Грађанско процесно право*, Београд, 2006, стр. 291.

¹⁰ Трива, *loc. cit.*

У југословенском законодавству, међутим, није било специјалне одредбе на основу које би се могло закључити који је моменат битан за оцену међународне надлежности домаћих судова и да ли се задржавање надлежности односи и на ситуације у којима промена чињеничног склопа доводи до губитка међународне надлежности југословенских судова у стварима са страним елементом све до ступања на снагу ЗМПП-а. Дилема је, дакле, делује ли принцип *perpetuatio fori* у форми *perpetuatio iurisdictionis*. Овде се пита који је моменат битан за оцену међународне надлежности домаћег суда и да ли измена чињеница која узрокује губитак надлежности домаћег правосуђа води оглашавању судова ненадлежним или долази до устаљивања надлежности, исто као што је то по ЗПП-у за интерне ствари.¹¹ Пре ступања на снагу ЗМПП-а наша се правна наука изјашњавала углавном против задржавања надлежности мада је још давне 1956. године Аизнер констатовао да у упоредној литератури и пракси преовладава супротан став.¹² Мишљење наше теорије базирало се на тумачењу одредаба ЗПП-а. Као што је наведено, према ЗПП-у није могуће устаљивање неких облика стварне те апсолутне надлежности, дакле ни међународне надлежности југословенског суда. Ово се схватање темељило на одредби чл. 15. ст. 2. ЗПП-а. Из ове одредбе се, наима *a contrario* изводи закључак да до устаљивања надлежности није долазило ако би због накнадних околности престала јурисдикција југословенских судова или ако би постао надлежан суд друге врсте. Даљи аргумент у прилог наведеном схватању проналазио се у одредби чл. 16. ст. 1. ЗПП-а. У теорији је, међутим, изнесено мишљење да одредба чл. 16. ст. 1. ЗПП-а не говори о времену за које се везују околности меродавне за надлежност, него се само каже да је суд дужан да на те околности пази по службеној дужности у току целог поступка.¹³

Одредба чл. 81. ЗМПП-а, по којој су за оцену надлежности домаћег правосуђа значајне чињенице које постоје у време када парница почиње тећи, довела је, међутим, у питање став утемељен на одредбама ЗПП-а у погледу могућности устаљивања међународне надлежности. Наима, чл. 81. ЗМПП-а на изричит начин одређује само моменат релевантан за оцену постојања међународне надлежности домаћих судова (по нашем праву је то моменат достављања тужбе туженоме), док о значају промене чињени-

¹¹ Варади, Тибор; Бордаш, Бернадет; Кнежевић, Гашо: *Међународно приватно право*, Нови Сад, 2005, стр. 509.

¹² Кнежевић, Гашо: *Perpetuatio iurisdictionis у новијој југословенској правној мисли*, Анали 3/1988, стр. 238.

¹³ Познић, Боривоје: *Осврт на неке процесноправне одредбе Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима*, Правни живот 6–7/1983, стр. 718.

чног састава у току трајања поступка за даљу судбину надлежности изричито ништа не каже. Из такве одредбе, даље, произилазе три неспорна закључка:

1. Закон експлицитно регулише само питање момента меродавног за оцену надлежности југословенских судова;
2. ЗМПП предвиђа као релевантан моменат који је различит од онога за који ЗПП везује оцену интерне надлежности (почетак тока поступка по ЗПП-у);
3. Закон ништа не каже експлицитно о устаљивању међународне надлежности.¹⁴

Основна дилема коју је ово правило отворило јесте да ли је законодавац свесно напустио критеријум момента који садржи ЗПП и померио га на временски каснији моменат – моменат достављања тужбе туженоме, или је у питању редакцијска неспретност односно да ли је њиме у југословенско међународно процесно право уведен институт *perpetuatio iurisdictionis*.

Због тога су ова питања и била предмет интересовања појединих аутора. Све њих, а када се ради само о новијој књижевности, можемо сврстати у две групе.¹⁵ У прву групу би спадали аутори који заузимају негативан став у односу на *perpetuatio iurisdictionis* (Трива; Познић), а у другу, аутори који сматрају да ЗМПП усваја спорни принцип (Дика; Боснић; Вуковић; Кнежевић).

НЕГАТИВАН СТАВ У ОДНОСУ НА *PERPETUATIO IURISDICTIONIS*

Аутори који заузимају негативан став у односу на *perpetuatio iurisdictionis* су С. Трива и Б. Познић.

С. Трива наводи да је за оцену интерне надлежности битно чињенично стање које је постојало у време подношења тужбе суду и да је каснија промена околности ирелевантна – *perpetuatio fori*, али констатује да ЗМПП, за оцену постојања међународне надлежности домаћих судова, уводи нови моменат као релевантан – моменат у коме парница почиње тећи. То значи да је меродаван други, каснији моменат од оног утврђеног у ЗПП-у – моменат заснивања литиспенденције (време достављања тужбе туженоме). Следи да су два закона која се пореде у нескладу. Аутор сматра да је дужност судске праксе да отклони овај озбиљни несклад јер

¹⁴ Варади; Бордаш; Кнежевић: *loc. cit.*

¹⁵ Кнежевић, *op. cit.*, (фуснота 12), стр. 239.

је очигледно последица редакцијске грешке творца специјалног закона. Што се тиче питања да ли постоји принцип задржавања међународне надлежности, аутор на њега одговара с аспекта чл. 16. ЗПП-а односно да *perpetuatio iurisdictionis* не функционише јер суд у току целог поступка контролише да ли предмет спада у судску надлежност, па ако утврди да није надлежан суд већ неки други домаћи или инострани орган одбациће тужбу. Овоме се приговара да чл. 16. ЗПП-а не говори о времену релевантном за оцену околности од којих зависи надлежност па тиме не прејудуцира ни спорни *perpetuatio iurisdictionis*.¹⁶ Дакле, према ставовима овог аутора чл. 81. ЗМПП-а представља само понављање текста ЗПП-а, разлика је последица редакцијске грешке, а на друго питање се има применити чл. 16. ЗПП-а тј. нема задржавања надлежности.

Мада је крајњи закључак Б. Познића исти, он до њега долази користећи друге аргументе.¹⁷ Овај аутор констатује да се чл. 81. ЗМПП-а може протумачити на два начина. Једно тумачење би било да се овде прописује само то да су за суд, када по тужби приступи оцени своје међународне надлежности, меродавне чињенице које постоје у време достављања тужбе туженоме, а не, као по ЗПП-у, чињенице које постоје у време покретања поступка. Било би доследно таквом тумачењу, ако би се у овој разлици видело објашњење за уношење те одредбе у ЗМПП. Међутим, према ставу аутора, за саму ту разлику тешко је наћи објашњење и да је зато у науци изражено мишљење да се ради о очигледној последици редакцијске грешке. Ово утолико пре што одредба чл. 81. ЗМПП-а није доследно спроведена.¹⁸ Ако се узме да је разлика проистекла из редакцијске грешке, онда би по овом тумачењу одредба чл. 81. ЗМПП-а имала у ствари исти смисао као и одредба чл. 15. ст. 1. ЗПП-а: кад прими тужбу, суд своју надлежност цени према чињеницама, које постоје у то време. О томе да ли промена тих чињеница има утицаја на међународну надлежност, ЗМПП не садржи одредбу, што треба протумачити тако да важи оно што проистиче из чл. 15. ст. 2. ЗПП-а тј. да правило *perpetuatio iurisdictionis* не важи, односно промена одлучујућих чињеница повлачи престанак југословенске јурисдикције ако ниједан југословенски суд није више надлежан. Изложено тумачење има своју вредност, али није изван сваке замерке.¹⁹ Наиме, ако чл. 81. ЗМПП-а само понавља за међународну надлежност оно што је речено за надлежност југословенске јурисдикције (чл. 15. сз. 1. ЗПП),

¹⁶ Дика, Михајло: *Осврт на проблем устаљивања међународне надлежности југословенског суда*, Привреда и право 1–2/1987, стр. 23.

¹⁷ Кнежевић, *op. cit.*, (фуснота 13), стр. 240.

¹⁸ Познић, *op. cit.*, (фуснота 14), стр. 719.

¹⁹ *Ibid.*

онда се може поставити питање зашто је тај члан уопште унесен у ЗМПП, поготово кад се има у виду да у погледу одредбе о значају промене (чл. 15. ст. 2. ЗПП) редактори нису поступили на исти начин тј. нису ту одредбу поновили.

Ова примедба упућује на покушај другог тумачења: суд је, истина, све до завршетка поступка дужан да *ex officio* пази на своју међународну надлежност (чл. 16. ст. 3. ЗПП), али полазећи увек од стања околности које је постојало у време кад му је поднесено правнозаштитно тражење. Ако је, дакле, за поступање југословенске јурисдикције меродавно у току целог поступка то стање, онда одредба да промена околности не утиче на ту јурисдикцију није неопходна, иако би било боље да је изричито прописана.²⁰ По другом тумачењу је, дакле, у ЗМПП-у прихваћен принцип *perpetuatio iurisdictionis*. Због нејасноће законског текста, могућа су оба тумачења. Слаба страна другог тумачења је у томе што даје решење које се показује као недоследно: надлежност се у оквиру југословенског правосуђа мења ако услед промене околности постане надлежан други редовни суд друге врсте, а међународна надлежност се не мења ако услед промене престане надлежност југословенског правосуђа а заснује се надлежност суда стране земље. Овај противразлог чини да аутор даје предност првом тумачењу, и у закључку наводи да би било можда боље да чл. 81. није унесен у ЗМПП, ако је тачно да редактори законског текста нису сматрали да он уноси промену у постојеће стање.

ПОЗИТИВАН СТАВ У ОДНОСУ НА *PERPETUATIO IURISDICTIONIS*

Аутори који заузимају позитиван став у односу на *perpetuatio iurisdictionis* тј. који сматрају да ЗМПП усваја принцип су М. Дика, Ђ. Вуковић, П. Боснић и Г. Кнежевић.

М. Дика се опредељује за становиште да нема никаквог разлога за диференцијацију момента процене надлежности и да је термин употребљен у ЗМПП-у вероватно ствар лапсуса. Ово тим пре што исти законодавац у другим члановима закона надлежност везује за чињенице које постоје у моменту подношења тужбе, а не њеног достављања туженоме. Из овога се

---

²⁰ Као што је у чл. 5. Законика о грађанском судском поступку Италије који гласи: „Судбеност и надлежност се утврђују у смислу овог закона према стању чињеница које постоје у моменту подношења тужбе, при чему накнадне промене закона и чињеница нису релевантне на већ утврђену судбеност и надлежност.”

не изводи закључак да је законодавац хтео да у конкретним споровима које покривају наведени чланови (имовински односи брачних другова и брачни спорови) одступи од општег правила, већ, супротно, да је ово посредан доказ грешке у општем правилу јер се ради о комплементарном правилу.²¹ По другом питању – деловању спорног правила – аутор се позитивно опредељује. Наиме, у вези са тезом да би значење одредбе чл. 15. ст. 1. ЗПП-а било у томе да би суд кад прими тужбу своју надлежност ценио према чињеницама које би постојале у то време, по чему би се та одредба садржајно подударала са одредбом чл. 81. ЗМПП-а, требало би приметити да та теза одредби чл. 15. ст. 1. ЗПП-а придаје смисао који она нема. Та одредба говори само о томе када је суд први пут дужан да испита своју надлежност (одмах по пријему тужбе) и на чију иницијативу (*ex offio*) односно она не одређује релевантан моменат као чл. 81. ЗМПП-а који претендује управо да одреди релевантан моменат. Поводом те одредбе треба напоменути и то да се моменат подношења тужбе, као моменат релевантан за оцену надлежности и моменат (фактичког) пријема тужбе, као момент након којег суд треба да приступи испитивању своје надлежности, међусобно не морају подударати. Одредба, даље, говори само о изворима са знања о чињеницама на темељу којих суд испитује своју надлежност (он то врши на основу навода у тужби и чињеница које су му познате). Тек одредба чл. 15. ст. 2. ЗПП-а прописује који је моменат релевантан за устаљивање надлежности. Затим, примена чл. 16. ЗПП-а (као Трива) не би била исправна јер овај члан говори само о томе када и на чију иницијативу суд оцењује да ли нека ствар спада у судску надлежност и како треба реаговати у случају ненадлежности, а не о моменту који би био релевантан за оцену да ли постоји надлежност односно (не)могућности *perpetuatio iurisdictionis*. Поводом аргумента недоследности (који опредељује Б. Познића), М. Дика констатује да овај приговор превиђа да су редактори ЗМПП-а у институт устаљивања надлежности могли интервенисати само с аспекта међународне надлежности. Осим тога, овај приговор полази од тезе да би на међународну надлежност требало реаговати барем једнако као и на теже облике стварне ненадлежности односно на недостатак интерне јурисдикције. Та теза, међутим, као да не узима у обзир околност да је у читавом низу ствари институт међународне надлежности ближи институту месне надлежности него оном стварне надлежности и интерне јурисдикције. То не би потврђивала само околност да се правила о међународној надлежности често изводе из правила о месној надлежности, већ и могућност изричите пророгације међународне надлежности, која иначе

²¹ Кнежевић, *loc. cit.*

постоји само у погледу месне надлежности.²² Из свега следи да само уколико се узме да чл. 81. ЗМПП-а има и значај правила о устаљивању међународне надлежности он има свој пуни смисао и оправдање.

П. Боснић само констатује да чл. 81. ЗМПП-а има значај правила *perpetuatio iurisdictionis* и на тај начин ставља значење спорног члана ван сваке сумње, а помињање почетка тока парнице не сматра редакцијском грешком, већ баш тај моменат узима као релевантан и од законодавца промишљен.²³

Ђ. Вуковић наводи да југословенско право усваја начело *perpetuatio iurisdictionis*. Наиме, према ЗМПП-у су за оцену надлежности домаћег правосуђа значајне чињенице које постоје у време када парница почиње тећи и додаје да је овим прописом, као специјалним, дерогирана одредба чл. 16. ст 3. ЗПП-а којом је ово решено другачије.

Исти став о оба питања (као Вуковић и Боснић) заузима и Г. Кнежевић који сматра да је моменат релевантан за оцену међународне надлежности моменат почетка тока парнице, а не моменат подношења тужбе суду, и даље наводи да су касније промене околности од којих зависи та надлежност ирелевантне.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Полазећи од изложене анализе одредбе чл. 81. ЗМПП-а, могло би се закључити да она има двојако значење, и то не само значење правила којим се одређује моменат с обзиром на који би се оцењивала међународна надлежност домаћег (југословенског) суда, већ и значење правила о устаљивању те надлежности с обзиром на тај моменат.

Што се тиче питања (дилеме) да ли је законодавац свесно напустио критеријум момента који садржи ЗПП и померио га на временски каснији моменат – моменат достављања тужбе туженоме, или је у питању редакцијска неспретност, аутори (Кнежевић; Бордаш; Варади) се опредељују да је у питању свесни акт законодавца. Наиме, институт *perpetuatio iurisdictionis* је уведен у правни живот како би се спречила могућност злоупотребе процесних овлашћења. Та могућност настаје због тога што су поједини критеријуми надлежности временски и просторно променљиви (варијабилне тачке везивања). Из тога следи да њиховом свесном променом тужени може утицати на одуговлачење поступка, уколико би се

²² Дика, *op. cit.*, (фуснота 16), стр. 24.

²³ Кнежевић, *op. cit.*, (фуснота 12), стр. 241.

суд који је засновао своју надлежност, због тога морао огласити ненадлежним, а нови суд би морао засновати своју надлежност. Зато начело правне сигурности и економичности поступка говоре у прилог устаљивања надлежности. Са тог аспекта мора се приметити да у стварима са страним елементом злоупотреба процесних овлашћења доводи не само до одуговлачења поступка и шикане, већ се може (теоријски) реперкутовати и на меритум спора због примене других колизионих решења, квалификације и сл.²⁴ Даље, сама могућност злоупотреба ће се смањити ако се један моменат узме као пресудан, те се касније промене чињеничног састава пренебрегну. За разлику од ствари без страног елемента, у стварима са страним елементом поступак достављања судских аката може значајно дуже трајати. То неће бити случај увек, можда ни најчешће, ако се узме да се највише спорова води у општем форуму, али ако се надлежност не заснива по домицилу туженога него по неком другом критеријуму тада ће поступак достављања тужбе туженоме по правилу трајати знатно дуже него у паралелној ствари без страног елемента. Како до злоупотребе може доћи најчешће тек пошто тужени сазна за тужбу а то је по правилу моменат када добије тужбу, с једне стране, и како је достава дуготрајнији процес у стварима са страним елементом него без њега (најчешће је достава у иностранству), с друге стране, логично је да је законодавац померио моменат релевантан за процену надлежности са момента достављања тужбе суду на достављање тужбе туженоме. Тиме се максимално изашло у сусрет нормалном одвијању живота, току ствари, уз спречавање могућности накнадних, свесних и намерних манипулација.²⁵

Дозвољавајући и могућност другачијег тумачења аутори се ипак окрећу ставу да суд *ex officio* оцењује да ли је надлежан међународно, према чињеничном стању везаном за моменат достављања тужбе туженоме, а које му је познато и у тужби наведено.

У вези са другим питањем, аутори се опредељују да је перпетуација домаћег (југословенског) форума чл. 81. ЗМПП-а усвојена у стварима са страним елементом. Наиме, само уколико се узме да чл. 81. ЗМПП-а садржи у себи и правило о устаљивању међународне надлежности, а не само правило о моменту релевантном за процену постојања надлежности, он има пуни смисао. Тако, уколико у моменту достављања тужбе туженоме буде успостављена надлежност југословенског правосуђа, накнадна измена чињеница неће утицати на њен губитак. Деловање спорног принципа је неограничено и не види се законски основ за разлике у поступању уколико

²⁴ *Ibid.*, стр. 242.

²⁵ Варади; Бордаш; Кнежевић, *op. cit.*, (фуснота 12), стр. 510.

би накнадна измена чињеница довела до успостављања искључиве надлежности страног суда.

Такође, домаћи (југословенски) суд би имао да настави поступак и уколико је погрешно проценио да је надлежан, али каснија измена чињеница заиста доведе до његове надлежности, и то из разлога целисходности.

ЗМПП се у одређивању домашаја правила о моменту који је релевантан за оцену међународне надлежности ограничио само на парнични поступак. Међутим, одредбу чл. 81. ЗМПП-а требало би на одговарајући начин применити и у другим грађанским судским поступцима који предвиђају аналогну примену одредаба парничног поступка. Остало би, ипак, отворено питање момента који би био релевантан за оцену и за устаљивање међународне надлежности домаћих (југословенских) несудских органа.²⁶

ЛИТЕРАТУРА

Дика, Михајло: *Осврт на проблем устаљивања међународне надлежности југословенског суда*, Привреда и право 1–2/1987, вол. 26, UDC 341.981 (497.1) знанствени чланак ур. 12. 1. 1987. (стр. 21–25)

Дика, Михајло; Кнежевић, Гашо; Стојановић, Срђан: *Коментар Закона о међународном приватном и процесном праву*, Номос, Београд, 1991.

Јакшић, Александар: *Грађанско процесно право*, Центар за публикације Правног факултета у Београду, Београд, 2006.

Јакшић, Александар; Ђорђевић, Славко: *Практикум за међународно приватно и међународно грађанско процесно право*, Досије, Београд, 2004.

Кнежевић, Гашо: *Perpetuatio iurisdictionis у новијој југословенској правној мисли*, Анали ПФ 3/1988, UDC 340.1., (стр. 238–244)

Познић, Боровоје: *Осврт на неке процесноправне одредбе Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима*, Правни живот 6–7/1983, UDC 340.13/341.5., (стр. 712–740)

Познић, Боровоје; Ракић-Водинелић, Весна: *Грађанско процесно право*, „Савремена администрација” д. д., издавачко-штампарско предузеће, Београд, 1999.

Трива, Синиша: *Грађанско парнично процесно право*, Народне новине, Загреб, 1983.

Варади, Тибор: *Међународно приватно право*, Форум, Нови Сад, 1990.

Варади, Тибор; Бордаш, Бернадет; Кнежевић, Гашо: *Међународно приватно право*, Ј. П. „Форум – издавачка делатност”, Нови Сад, 2005.

Вуковић, Ђуро: *Међународно грађанско процесно право*, Информатор, Загреб, 1987.

²⁶ Дика, *op. cit.*, (фуснота 16), стр. 25.

STABILIZATION OF INTERNATIONAL JURISDICTION *PERPETUATIO IURISDICTIONIS*

Marija Miuca
Attorney at law

Summary

International jurisdiction, like a special type of jurisdiction, provides the answer to the question whether domestic court is competent to act in a specific legal issue. International jurisdiction, therefore, represents a portfolio of one justice, rights and duties of an administration of justice to act in certain matters that contain foreign element. Due to the presence of a foreign element, the perpetuation of competence *perpetuation iurisdictionis* is one of the most important specific procedural situations that require a special regulation. The court assesses *ex officio* immediately upon receipt of the lawsuit, whether it is competent and in which composition on the basis of allegations in the lawsuit and based on the facts known to the court. If during the procedure circumstances on which it is based jurisdiction of the court change, or if the prosecutor reduce the claim, the court that had jurisdiction at the time of filing the lawsuit remains in charge and if the result of these changes was assigned to another court of same type – *perpetuation fori*. On the absolute jurisdiction of the court and on the direct international jurisdiction the court officially watches during the whole procedure. In the Yugoslav legislation, however, there were no special provisions on the basis it could be concluded which element is essential for the evaluation of the international jurisdiction of national courts and whether the retention of the jurisdiction applies to the situations in which complex changes in the facts leads to loss of jurisdiction of the courts in Yugoslavia regarding matters with a foreign element to the entry into force of ZMPP. The dilemma, then, is whether the principle *perpetuatio fori* acts in the form *perpetuatio iurisdictionis*. Here we are asking which is the essential element for assessing the international jurisdiction of the Yugoslav Tribunal and whether the change of the facts that causes a loss of the Yugoslav judicial jurisdiction leads Yugoslav courts declaring itself incompetent, or leads to the stabilization of the jurisdiction, as well as it is the ZPP in the internal affairs. Article 81 of the ZMPP after which for the responsibility for assessing the local justice are important the facts that are there at a time when litigation starts (according to our law it is the moment of handing over the suit to the accused), however, made the position based on the regulations of the ZPP regarding the possibility of stabilization of the international jurisdiction. The basic dilemma that this rule opened is whether the legislator has deliberately left the criteria of the moment that contains the ZPP and moved it to the later time moment, the moment of the handing over the suit to the accused, or is it editorial clumsiness that introduced in domestic international procedural law institute *perpetuatio iurisdictionis*. Therefore these issues were concerned by some authors. The first group would include authors who have a negative attitude towards the *perpetuatio iurisdictionis*, and in another, the authors who believe that ZMPP adopts controversial principle.

Keywords: international jurisdiction of national court, the foreign element, stabilization of international jurisdiction – *perpetuatio iurisdictionis*, stabilization of jurisdiction – *perpetuatio fori*.

Marija Belić
administrativni sekretar
Advokatske komore Vojvodine

DANI VOJVODANSKE ADVOKATURE

Dani vojvodanske advokature obeleženi su akademijom održanom 7. maja 2011. godine u sali Skupštine APV. Istom prilikom advokatu dr Slobodanu Beljanskom je uručeno visoko priznanje Internacionalne lige humanista.

Akademija je otvorena *Odom radosti*, svečanom pesmom Vojvodine i ujedno himnom Internacionalne lige humanista (u izvođenju hora „Novosadski nonet“) i govorom predsednika Advokatske komore Vojvodine, **Branislava Vulića**. Predsednik **Vulić** je pozdravio prisutne advokate, goste, predstavnike Advokatsko-odvjetničke komore Bosne i Hercegovine, Advokatske komore Crne Gore, Hrvatske odvjetničke komore, Advokatske komore Makedonije, Odvetniške zbornice Slovenije, Advokatske komore Srbije i visoke predstavnike Internacionalne lige humanista. U prigodnoj reči osvrnuo se na istoriju, ulogu i značaj vojvodanske advokature.

U ime Skupštine APV goste je pozdravio potpredsednik Skupštine, **Branimir Mitrović**.

U prvom delu akademije obeleženo je 110 godina od smrti advokata, publiciste i političara **Svetozara Miletića** čitanjem dela rada velikana vojvodanske advokature, **Milorada Botića**, *Miletić kao advokat i pravnik*.

Drugi deo akademije bio je posvećen ceremoniji dodele visokog priznanja Internacionalne lige humanista (ILH) – Zlatne povelje sa plaketom i zlatnom značkom **dr Slobodanu Beljanskom**. Kao izaslanik predsednice ILH, njene ekscelencije **dr Elizabet Ren**, obrazloženje je pročitao i Zlatnu povelju uručio predsednik Komiteta za humanizam i svetski poredak ILH, **Josip Mu-**

selimović. Plaketu i zlatnu značku laureatu su uručili **dr Savo Vlaški**, predsednik Upravnog veća ILH i **prof. dr Stanko Pihler**, profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu.

U muzičkom programu, novosadski gudački kvartet „TAJJ” izveo je I stav Dvoržakovog *Američkog kvarteta* i I stav Mocartovog *Divertimenta u D-duru*.

REČ PREDSEDNIKA AKV BRANISLAVA VULIĆA

Dame i gospodo!

Poštovane kolegice i kolege!

Otvaram svečanu Akademiju povodom Dana advokature Advokatske komore Vojvodine i pozdravljam naše goste iz zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, visoke predstavnike brojnih advokatskih komora iz inostranstva i Srbije, advokate i druge naše prijatelje koji su ovde sa nama.

Advokatska Komora Vojvodine danas obeležava 136 godina od osnivanja. Ujedno, obeležava 261 godinu advokature na teritoriji današnje Vojvodine.

Danas u Advokatskoj komori Vojvodine ima 1655 advokata i 416 advokatskih pripravnika. U njoj deluje 20 osnovnih organizacija advokata.

Advokatska komora Vojvodine kolektivni je član Međunarodne unije advokata i stalni učesnik Bečke advokatske konferencije.

Komora 84 godine izdaje časopis za pravnu teoriju i praksu *Glasnik AKV*, koji je jedan od dva najstarija pravna časopisa u državi i koji je po naučnom doprinosu svrstan u sam vrh stručnih publikacija u oblasti prava.

Advokatska komora Vojvodine ima **katedru**, kao jednu od retkih stalnih tribina na kojoj se vode stručne rasprave i pretresaju najaktuelnija pitanja iz pravnog života.

Jedan smo od osnivača Fonda za stipendiranje darovitih studenata Novosadskog univerziteta i stalni davalac stipendija za tri studenta na Pravnom fakultetu u Novom Sadu.

Naši advokati bili su, a i sada su, članovi ispitivačkih odbora za polaganje pravosudnog ispita.

Više advokata predavači su ili nosioci projekata u okviru misije nevladinog sektora, u podučavanju o ljudskim pravima i praksi Evropskog suda.

Advokatska komora Vojvodine učestvovala je u izdavanju više knjiga, kao i u organizaciji nekoliko manifestacija iz šireg domena kulture.

Naši članovi bili su, i danas su, saradnici ekspertskih timova za izradu brojnih zakona.

Advokati u Republici Srbiji su uključeni kao članovi u većinu komisija za donošenje pojedinih zakona, međutim, prilikom donošenja zakona, često su ostali u manjini i nisu mogli uticati na donošenje pojedinih odredbi.

Predlozi zakona koje Vlada dostavi Narodnoj skupštini na usvajanje, često su drugačiji od onoga što bi same komisije, osnovane od strane Ministarstva pravde, predložile Vladi.

Sami zakoni koji se donesu u Narodnoj skupštini, često odstupaju od konačnih predloga zakona koje je Vlada poslala na usvajanje.

Ovakvo ponašanje ukazuje na aroganciju izvršne vlasti prilikom donošenja zakona, a i uvredljivo je za članove komisije koji su učestvovali u izradi predloga zakona.

Rad na izradi predloga zakona o advokaturi, koji je ovih dana usvojen, protekao je u visokom stepenu razumevanja, razmeni mišljenja ideja o položaju i značaju advokature u društvu, između advokatskih komora, komisije za izradu predloga zakona o advokaturi i Ministarstva pravde.

Ovakav rad treba da bude primer za rad ostalih komisija, koje učestvuju u izradi zakonskih predloga.

Advokati su zainteresovani za učešće u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, u cilju zaštite prava građana i stvaranja pravne države.

Institucije se izgrađuju pažljivim radom, kroz decenije, pa i stoleća.

Advokatska komora Vojvodine opstala je transformišući se, kroz tri veka i šest država, te predstavlja jedinu instituciju sa javnim ovlašćenjima koja u pokrajini tako dugo kontinuirano postoji i deluje.

**REČ PREDSEDNIKA
KOMITETA ZA HUMANIZAM I SVETSKI POREDAK ILH
JOSIPA MUSELIMOVIĆA**

Poštovani gospodine Beljanski,
poštovane kolegice i kolege,
dame i gospodo!

Kada je 1974. godine sa skupinom dobitnika Nobelove nagrade došao potpisati Dubrovačku deklaraciju o miru i povjerenju, nobelovac Philip Noel-Baker kazao je: „Rat je proklet i sraman čin koji je razarao civilizaciju za civilizacijom. Vjerujem da će ova Dubrovačka deklaracija probuditi uspavanu savjest čovječanstva i potaći je na aktivno razmišljanje o miru.”

Tako su razmišljali i nobelovci Linus Pauling, Ava Helen Pauling, Sophia Wadia, Aurelio Peccei i njihov domaćin akademik Ivan Supek. Njihovu zabrinutost zbog novih ratnih sučeljavanja i sve izraženijih globalnih problema suvremenog svijeta najrječitije je iskazala Sophia Wadia, slavna indijska spisateljica i dobitnica Nobelove nagrade za književnost, riječima: „Živim u nadi da će Dubrovačka deklaracija i pokret koji osnivamo doprinijeti miru i svjetskom jedinstvu.”

Od vremena svoga utemeljenja, u proteklih 37 godina, ILH, preko svojih brojnih tijela, prati kretanja društvenih odnosa, pronalazi i odaje priznanje osobama koje svojim djelom pridonose idejama mira, tolerancije i humanizma. Tako je i Komitet za humanizam i svjetski poredak ILH, pronašao u Novom Sadu, na obalama lijepog Dunava, jednu rijetku osobu dostojnu najvećih humanističkih priznanja i odličja. Riječ je o dr Slobodanu Beljanskom, novosadskom advokatu, književniku i znanstveniku.

Slobodan Beljanski rođen je 13. avgusta 1941. godine. U Novom Sadu završio je osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Novom Sadu gdje je obranio doktorsku radnju s temom o međunarodnim pravnim standardima u kaznenom procesnom pravu i gdje od 1969. godine vodi samostalnu advokatsku kancelariju. Prebogat *curriculum vitae* današnjeg laureata nije lako i jednostavno predstaviti. Ovom prigodom posebno želim naglasiti da je dr Slobodan Beljanski jedan od osnivača Nezavisnog društva novinara Vojvodine, jedan od osnivača i prvi predsjednik nevladine organizacije *Forum iuris*, tokom jednog desetljeća glavni i odgovorni urednik časopisa za pravnu teoriju i praksu *Glasnik AKV*, tokom tri mandata predsjednik Advokatske komore Vojvodine, autor važećeg Kodeksa profesionalne etike advokata, kroničar i kritičar zbivanja u pravnom i političkom životu, nacionalni potpredsjednik Međunarodne unije advokata, jedan od pokretača dobrih kolegijalnih odnosa između advokatskih komora u regiji, dobitnik priznanja za doprinos kulturi prava i najviših priznanja advokatskih komora Srbije, Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Makedonije, utemeljitelj Advokatske akademije pri Advokatskoj komori Vojvodine, predavač etike prava na nekoliko fakulteta, sa književnicima Aleksandrom Tišmom, Otom Tolnajem i Arpadom Vickom inicijator osnivanja Evropskog pokreta za Vojvodinu, dobitnik priznanja *Vitez poziva* i priznanja Kopaoničke škole prirodnog prava, pisac nekoliko stotina članaka, uvodnika i komentara u dnevnom tisku, periodici i elektronskim medijima, autor proze, ogleđa i kritika, stručnih i naučnih radova iz književnosti, pravne antropologije, filozofije, teorije prava i kaznenog prava, autor više vrijednih knjiga, poput knjiga „Pravo i iluzija”, „Poetika prava – Politika filozofije”.

Posebnu pozornost Komiteta za humanizam i svjetski poredak ILH privukla je knjiga dr Beljanskog pod nazivom *Hronika uzaludnog otpora*. U ovom svake hvale vrijednom djelu, sabrani su ogleđi nastali krajem osamdesetih i tokom devedesetih godina prošlog stoljeća, u kojima se, snagom svog intelekta i svoje hrabrosti, dr Beljanski odlučno suprotstavio režimu Slobodana Miloševića, njegovoj politici međunacionalne mržnje i ratova, javno kritizirajući ekspanziju nacionalizma i zalažući se, pri tom, za mir, civilno društvo i pravnu državu.

Sve ovo svrstalo je dr Beljanskog u red rijetkih, baš rijetkih osoba kojima se dodjeljuju najviša humanistička priznanja. I ja se danas osjećam ponosnim što mogu kazati da ga poznajem, da sam njegov kolega i prijatelj, ako to nije pretenciozno reći. Ponosan sam i zbog toga što ovo najviše humanističko priznanje, dolazeći u njegove ruke, dolazi i u redove naše časne profesije, na ponos ovog predivnog grada, Advokatske komore Vojvodine, Republike Srbije, a prije svega na ponos obitelji Beljanski: gospođe Svetlane, sina Vladimira i kćerke Ivane.

Danas među nama nisu potpisnici Dubrovačke deklaracije, nobelovci Linus i Ava Helen Pauling, Philip Noel-Baker, Sophia Wadia i Aurelio Peccei, nije akademik Ivan Supek, ali ostaju njihovi sljedbenici, nositelji mira, sporazumijevanja i tolerancije. Sa nama je današnji laureat, dr Slobodan Beljanski.

Poštovani gospodine Beljanski, poštovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

U ovom svečanom trenutku i ozračju dopustite mi da pročitam Odluku njene ekselencije, **dr Elisabeth Rehn**, predsjednice ILH, kojom se dr Slobodanu Beljanskom dodjeljuje ovo najviše humanističko priznanje:

Zlatna povelja „Philip Noel-Baker” sa plaketom i zlatnom značkom dodjeljuje se dr Slobodanu Beljanskom u znak trajne zahvalnosti i priznanja za odbranu slobode, mira, ljudskih prava i dostojanstva, čime je dao neprocjenjiv doprinos misiji Internacionalne lige humanista, temeljenoj na Dubrovačko-filadelfijskoj deklaraciji. Dr Slobodan Beljanski dokazani je borac protiv nepravde, nacionalizma, šovinizma, kulturalnog izolacionizma, vjerskog autizma, političkog fanatizma i izopačenosti. Više od 40 godina svojim radom i djelovanjem potvrđuje se građaninom svijeta kao svjedok i sudionik političke i egzistencijalne drame krajem druge polovine XX vijeka do današnjih dana. Pogledi dr Slobodana Beljanskog i njegova angažiranost u zaustavljanju povampirenog fašizma s kraja XX vijeka, preko rasprada SFRJ do osamostaljenja bivših republika, nose ona obilježja koja karakteriziraju cijeli njegov radni angažman, a to je konzistentnost himanističkih i demokratskih načela iz kojih se poima svijet, historija, nacija, čovjek i društvo.

REČ LAUREATA
Dr SLOBODANA BELJANSKOG

Dame i gospodo,
uvaženi predstavnici Internacionalne lige humanista,
izaslanici njene ekselencije dr Elizabet Ren!

Dodela ovog visokog priznanja čini mi veliku čast.

Zahvaljujem se Internacionalnoj ligi humanista na razumevanju i pažnji, a pogotovo na strpljenju potrebnom da u mom relativno zatvorenom delovanju prepozna vrednosti svojstvene svojim ciljevima. Zašto zatvorenom? Najpre zato što ne spadam u osobe pristupačne i lake za saradnju. Potom i zato što se bavim profesijom u čijoj je prirodi jedna posebna vrsta zaklonjenosti, individualnosti i nepristupačnosti.

Ma koliko da sam se trudio da se otisnem u širi i lepši svet, u kome, kako su verovali neki utopisti, naša profesija ne bi ni bila potrebna – svet koji se, umesto po pravu i kršenju prava, ravna po onome što iskazuju umetničko stvaralaštvo, književnost i filozofija, evo i ovog časa nalazim se u ulozi zastupnika. Ne predstavljam ovde samo sebe samog, niti priznanje smatram samo vlastitim. Izaslanik sam čitavog advokatskog staleža, u prvom redu Advokatske komore Vojvodine. Stoga ću pomenuti i sve svoje prethodnike na mestu predsednika, one koje sam poznavao, sa kojima sam radio i njihov rad poštovao: Milorada Botića, dr Jožefa Varadija, Josipa Kujundžića, Borivoja Jekića, Milana Mikovića, Stevana Rončevića i Đorđa Vebera. Bez njih i njihovih saradnika, kao i bez doprinosa koji su dale generacije vojvođanskih advokata, ne bi Advokatska komora Vojvodine imala ugled koji danas uživa i nastavljala tradiciju advokature koja u ovom podneblju traje preko 260 godina.

Takođe, ma koliko da je jedan od motiva da se za ovu profesiju odredim bila sloboda delovanja, veoma brzo upoznao sam njene granice. Evo i danas, možda više nego u samom početku, nalazim se u okruženju. Oko mene se stegao обруč onoga i onih koji su mi se suprotstavljali: u njemu su i loši zakoni i kolebljive sudije, i suprotne stranke i pravu tuđi uticaji politike i drugih izvora moći, ali često i sopstvene stranke i sopstvena savest. Bezbroj puta dvoumio sam se da li da preporučim i koristim sredstva čija mi se opravdanost činila daleko realnijom od izgleda da urode plodom, čija zasnovanost je bila u upadljivoj nesrazmeri sa njihovom efektivnošću. Znanje i iskustvo davali su mi različite znake. Nada da će istorija preokrenuti tok i da će postati ostvarivo ono u šta smo s razlogom bili uvereni da je ispravno, a da će biti predvidivo sve ono što je ostvarivo, nezavisno od toga koliko nam se ova mogućnost čini prirodnom i koliko nju svaka država, manje s razlogom a češće da bi zavarala trag, ističe na svoj barjak, odavno je iz stvarnosti gurnuta među iluzije. Zato

se, nažalost, još uvek malo možemo pouzdati u pravo. I u pravo po sebi, i u pravo kao fenomen koji bi dosledno respektovali oni koji su, zato što imaju moć da ga primene, spremni i da mu se povinuju.

U mojoj prirodi su kritičnost i polemički duh. Ako je neko prepoznao da u toj vrsti strogosti, u kojoj ima i netolerancije prema bezakonju, nesposobnosti, laži, besmislu, gramzivosti i korupciji, ali i prema netolerantnima, ima i humanosti i doprinosu miru, nisam radio uzalud. Nezavisno od toga što još uvek ne živim, niti ću živeti, u društvu kakvo sam zamišljao, i što oko mene još uvek nije, niti će u dogledno vreme biti, ni siguran, ni spokojan, ni obrazovan i ni pažljiv svet, ni nezavisno pravosuđe, niti dovoljno dobri i potpuni zakoni.

Šta nas održava? Kako izdržati takav pritisak? Čime bi trebalo da se rukovodimo?

Evo, na kraju, nekoliko ocena, možda i opreznih preporuka:

Savestan rad ne može biti predmet izbora u bilo kakvom moralnom sukobu.

Ne tražite identitet u popularnosti i ne trampite ga za poverljivost – postaćete i sami deo javnih opsena.

Profesionalna distanca i etičko načelo nepoistovećivanja sa klijentom, ne mogu vas izbaviti niti bi trebalo da vas izbave od ljudskog saživljavanja sa tuđom nevoljom.

Vaša je moć ne samo u znanju, već i u spremnosti da se oduprete spoljašnjoj neutemeljenoj moći zasnovanoj isključivo na sili, kapitalu i vlasti.

Bez obzira na loše iskustvo i uzaludnost pojedinačnih nastojanja da se izgradi razumniji i pravedniji svet, istrajnost takvih nastojanja može pridobiti, a njihov zbir približiti nas cilju.

Ne zaboravite umetnost, ne živite bez dobre muzike i prave poezije, nijedna duša ne može takav život podneti a da ne posrne u zlo.

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

одржане 27. 05. 2011. године

1. НИКОЛЕТИЋ МИЛАН (ЈМБГ: 1204977820039), дипломирани правник, рођен 12. 04. 1977. године УПИСУЈЕ СЕ 25. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Буре Ђаковића 15.

2. ЈАНКОВИЋ МИОДРАГ (ЈМБГ: 1312984800024), дипломирани правник, рођен 13. 12. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стражиловска 23.

3. ЧЕКИЋ БРАНИМИР (ЈМБГ: 0104983800017), дипломирани правник, рођен 01. 04. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 4/а.

4. ЈАКОВЉЕВИЋ ЈАСМИНА (ЈМБГ: 3108984777058), дипломирани правник, рођена 31. 08. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Слободана Бајића 14.

5. ЧАБАРКАПА ДЕЈАН (ЈМБГ: 0404975810058), дипломирани правник, рођен 04. 04. 1975. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Корзо 9/10.

6. САВОВИЋ БОЈАН (ЈМБГ: 1811982800031), дипломирани правник, рођен 18. 11. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Достојевског 24/7.

7. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника САВОВИЋ БОЈАН, адвокатски приправник код др Алексић Немање, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

8. НОВКОВИЋ ВЛАДИМИР (ЈМБГ: 2009978810033), дипломирани правник, рођен 20. 09. 1978. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Футошка 1а II/206.

9. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника НОВКОВИЋ ВЛАДИМИР, адвокатски приправник код Матерић Јованке, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

10. СЛАВКОВИЋ НЕМАЊА (ЈМБГ: 0310983810615), дипломирани правник, рођен 03. 10. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Златне греде 11, локал 9.

11. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника СЛАВКОВИЋ НЕМАЊА, адвокатски приправник код Вулић Бранислава, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

12. ДИМИТРИЈЕВИЋ ГАВРА (ЈМБГ: 1410985800046), дипломирани правник, рођен 14. 10. 1985. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Темеринска 89.

13. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ДИМИТРИЈЕВИЋ ГАВРА, адвокатски приправник код Селаковић Светлане, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

14. ОРЛОВИЋ МИЛАН (ЈМБГ: 0606982800051), дипломирани правник, рођен 06. 06. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Булевар ослобођења 30.

15. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ОРЛОВИЋ МИЛАН, адвокатски приправник код Живанов Звездана, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

16. СТОЈАКОВИЋ АЛЕКСАНДАР (ЈМБГ: 1405980870018), дипломирани правник, рођен 14. 05. 1980. године УПИСУЈЕ СЕ 27. 05. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Жарка Зрењанина 29.

17. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника СТОЈАКОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник код Ружић Градимира, адвоката у Вршцу, са даном 26. 05. 2011. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

18. ГРУБАНОВИЋ БОЈАН (ЈМБГ: 2705975302866), дипломирани правник, рођен 27. 05. 1975. године УПИСУЈЕ СЕ 23. 06. 2011. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, ТПЦ Светог Саве 2–6, локал 15.

19. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НЕДОМАЧКИ БОЈАН, рођен 29. 06. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Недомачки Синише, адвоката у Панчеву, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈАНОВ СТЕВАН, рођен 18. 02. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Будаков Оливере, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТАЛАНЧЕВСКИ МАРКО, рођен 20. 02. 1982. године, на адвокат-

ско-приправничку вежбу код Ковачевић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ОРОВЧАНЕЦ СОЊА, рођена 11. 01. 1981. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Добросављевић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КУЗМАНОВИЋ ЖИВКА, рођена 31. 07. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Маровић Жељка, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЧУКУРОВ МИРЈАНА, рођена 10. 07. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лесковац Милице, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛОЈКОВИЋ СОЊА, рођена 10. 07. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојанов Мирјане, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НЕРИЋ ТИЈАНА, рођена 02. 02. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Станковић Ђорђа, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛАЛИН МАРИЈА, рођена 13. 08. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лалин Радована, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛИЋЕВИЋ МИЛИЦА, рођена 22. 12. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Станивукковић Горана, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СМИЕШКО ТАМАШ, рођен 12. 01. 1982. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Смиешко Золтана, адвоката у Бечеју, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДОБРИЋ ДАНИЕЛА, рођена 26. 07. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крпић Бисерке, адвоката у Суботици, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду УДОВИЧИЋ БИЉАНА, рођена 08. 02. 1980. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крпић Бисерке, адвоката у Суботици, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛОЈПУР ДЕЈАН, рођен 29. 09. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Филиповић Узелац Јасмине, адвоката у Суботици, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АРСЕНОВ ТОМИСЛАВА, рођена 01. 10. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Арсенов Николе, адвоката у Новом Бечеју, дана 27. 05. 2011. године, у трајању од две године.

34. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЈОКИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокат у Новом Саду са даном 13. 03. 2011. године, због заснивања радног односа. – Јокић Милица, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије Јокић Александра.

35. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине КНЕЖЕВИЋ ЂУРАЂ, адвокат у Панчеву са даном 01. 06. 2011. године, на лични захтев. – Ци-меша Видосав, адвокат у Панчеву, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије Кнежевић Ђурађа.

36. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ИШПАНОВИЋ ИШТВАН, адвокат у Суботици са даном 13. 04. 2011. године, услед смрти. – Јожа Ласло, адвокат у Суботици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије Ишпановић Иштвана.

37. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МАНДИЋ ЉУБОМИР, адвокат у Бечеју са даном 17. 05. 2011. године, услед смрти. – Мандић Ивана, адвокат у Бечеју, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије Мандић Љубомира.

38. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ШОШТАРИЋ ДУШИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Маровић Жељка, адвоката у Новом Саду, са даном 11. 05. 2011. године.

39. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине БОЖОВИЋ ОГЊЕН, адвокатски приправник у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Предојевић Бранислава, адвоката у Старој Пазови, са даном 30. 04. 2011. године.

40. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПАВЛОВИЋ МИЛОШ, адвокатски приправник у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Павловић Радета, адвоката у Старој Пазови, са даном 04. 11. 2010. године.

41. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ИВКОВИЋ ДУШАН, адвокат у Новом Саду, привремено спречен да обавља адвокатску делатност због болести почев од 01. 04. 2011. године. Павловић Славица, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

42. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТЕШАНОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, привремено спречена да обавља адвокатско-приправничку вежбу због породилског одсуства и одсуства ради неге детета од 04. 05. 2011. до 02. 05. 2012. године.

43. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕТКОВИЋ ЈОВАНА, адвокат у Панчеву, привремено спречена да обавља адвокатску делатност због породилског одсуства и одсуства ради неге детета од 24. 04. 2011. до 23. 04. 2012. године. ЗГЕРЂА ДРАГАН, адвокат у Панчеву, одређује се за привременог заменика.

44. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРИНКОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом након што је била привремено спречена, дана 01. 06. 2011. године. – Антић Живка, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

45. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАЈИЋ БРАНИСЛАВА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом након што је била привремено одсутна, дана 01. 06. 2011. године. – Зелинчевић Јелена, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

46. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈЕФТИЋ МИЛЕНА, адвокат у Руми, наставила са радом након што је била привремено спречена, дана 09. 05. 2011. године. – Грбић Младен, адвокат у Руми, разрешава се дужности привременог заменика.

47. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЛАУШЕВИЋ МАЈА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом након што су јој мировала права и обавезе, дана 23. 05. 2011. године. – Добросављевић Срђан, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

48. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАНДИЋ ИВАНА, адвокат у Бечеју, наставила са радом након што је била привремено спречена, дана 09. 06. 2011. године.

49. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАКСИМОВИЋ НЕНАД, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Лазе Костића 11, локал 3, почев од 09. 05. 2011. године.

50. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈАЊУШЕВИЋ ЈЕЛИЦА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар ослобођења 82/3, почев од 04. 05. 2011. године.

51. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДИКОСАВИЋ ТОМИСЛАВ, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар ослобођења 30/2, почев од 16. 05. 2011. године.

52. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЈОВИЋ ВЛАДИМИР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Пастерова 10, почев од 18. 05. 2011. године.

53. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРИЋ МИРКО, адвокат у Жабљу, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Светог Николе 39, почев од 11. 05. 2011. године.

54. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛЕУСНИЋ ДРАГАН, адвокат у Суботици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Ивана Горана Ковачића 7, почев од 05. 05. 2011. године.

55. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЛАУШЕВИЋ МАЈА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Стражиловска 23, почев од 23. 05. 2011. године.

Управни одбор

Уређивачки одбор „Гласника” моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*panonija@eunet.rs*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је да се достави и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Издази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра
(текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник”)

Овај број је закључен 26. јуна 2011. године.

Тираж: 1.700 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Татјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад